

OBECNÝ

ZÁKONNÍK OBČANSKÝ

CÍSAŘSTVÍ RAKOUSKÉHO.

OKRESNÍ ARCHIV
PARDUBICE

1018

DÍL PRVNÍ.

Okresní archiv Pardubice
knihovna

VE VÍDNI.

č. př. 03578

VYTIŠTĚN V C. K. TISKÁRNĚ DVORSKÉ A STÁTNÍ.

1862.

Obsah.

	Strana
Patent vyhlašovací	3
Úvod. O zákonech občanských vůbec. §. 1—14	7

Díl první.

O právě osob.

Kapitola první. O právích, vztahujících se k vlastnostem a svazkům osobním. §. 15—43	10
Kapitola druhá. O právě manželském. §. 44—136	16
Kapitola třetí. O právích rodičů a dětí. §. 137—186	36
Kapitola čtvrtá. O poručenství a opatrovnictví. §. 187—284	46

Díl druhý.

O právu k věcem.

O věcech a jich právním rozdělení. §. 285—308	1
---	---

Oddělení první.

O právích věcných.

Kapitola první. O držení. §. 309—352	6
Kapitola druhá. O právě vlastnickém. §. 353—379	15
Kapitola třetí. O nabývání práva vlastnického přivlastnění. §. 380—403	21
Kapitola čtvrtá. O nabývání práva vlastnického přibytím. §. 404—422	26
Kapitola pátá. O nabývání práva vlastnického odevzdáním. §. 423—446	30
Kapitola šestá. O právě zástavním. §. 447—471	38
Kapitola sedmá. O služebnostech. §. 472—530	40
Kapitola osmá. O právu dědičném. §. 531—551	53
Kapitola devátá. O pronešení poslední vůle vůbec a o testameitech zvláště. §. 552—603	57
Kapitola desátá. O substituci a o fideikomisech. §. 604—646	67
Kapitola jedenáctá. O odkazích. §. 647—694	76
Kapitola dvanáctá. O obmezení a zrušení poslední vůle. §. 695—726	80

Čini se ohrazení proti patisku.

Kapitola	Strana
třináctá. O posloupnosti v dědictví ze zákona. §. 727—761	93
čtrnáctá. O dílu povinném a o počítání v díl povinný neb dědičný. §. 762—796	102
patnáctá. O uvázání se v dědictví. §. 797—824	109
šestnáctá. O společenství práva vlastnického a jiných práv věných. §25—858	115

Oddělení druhé.

O osobních právích k věci.

Kapitola sedmnáctá. O smluvách vůbec. §. 859—937	122
Kapitola osmnáctá. O darování. §. 938—956	139
Kapitola devatenáctá. O sehvání. §. 957—970	143
Kapitola dvacátá. O půjčce. §. 971—982	146
Kapitola dvacátá první. O zápůjčce. §. 983—1001	149
Kapitola dvacátá druhá. O zmocnění a o jednatelsvích jiného spůsobu. §. 1002—1044	153
Kapitola dvacátá třetí. O smlouvě směnné. §. 1045—1052	162
Kapitola dvacátá čtvrtá. O smlouvě trhové. §. 1053—1089	164
Kapitola dvacátá pátá. O nájmu a pachtu, též o nájmu dědičném a o úroku. §. 1090—1150	171
Kapitola dvacátá šestá. O smluvách úplatných v příčné služeb a prací. §. 1151—1174	184
Kapitola dvacátá sedmá. O smlouvě o společenství statků. §. 1175—1216	189
Kapitola dvacátá osmá. O smluvách svatebních. §. 1217—1266	198
Kapitola dvacátá devátá. O smluvách o věc nejistou. §. 1267—1292	208
Kapitola třidečtá. O právě, žádati nahrazení škody a doslučení. §. 1293—1341	213

Díl třetí.

O ustanoveních, právu osob a právu k věcem společným.

Kapitola první. O utvrzení práv a závazků. §. 1342—1374	1
Kapitola druhá. O změnění práv a závazků. §. 1375—1410	8
Kapitola třetí. O zdvízení práv a závazků. §. 1411—1450	13
Kapitola čtvrtá. O prohlízení a o vydržení let. §. 1451—1502	23

My František První,

z Boží milosti císař Rakouský, král Uheršký a Český, arcivojvoda Rakouský, a t. d., a t. d.

Uzávěr, kteraká toho potřeba, aby zákonové občanství, majili občané práv soukromých s plnou bezpečností užívat, netolik podlé obecných pravidel spravedlnosti, ale i podlé zvláštních potřeb obyvatel se zřídili, v jazyku jim srozumitevném vyhlásili, a v rádné sebrání uvedeni byvše, v stálé paměti se zachovali, měli jsme od počátku panování Našeho neustále péči o to, aby k dokonání svému přišel domácí zákoník občanský, na jehož sepsání již předkové Naši se byli ustanovili a počátek v tom učinili.

Tento zákoník, za Našeho panování od Naší dvorské komise u věcech zákonodárských sepsaný, podán jest, jako prvé zákoník o zločinech a těžkých přestupečích policejních,

na uvažení komisím v rozličných zemích zvláště k tomu zřízeným, v Haliči ale prozatím již ve skutek jest uveden.

Když se takto k uspořádání této předůležité části zákonodárství dobrého zdání mužů u věci zběhlých a zkušenosti z praxe nabyté užilo, ustanovili jsme se nyní na tom, aby tento obecný zákoník občanský ve všech Našich německých zemích dědičných za platný se vyhlásil, i nařizujeme, aby od prvního ledna r. 1812 ve skutek vešel.

Tím zrušujeme právo obecné, ježto posud průchod mělo, dříl první zákoníka občanského, vyhlášený dne 1. listopadu r. 1786, zákoník občanský v Haliči vydaný, a vůbec všechny zákony a zvyklosti, vztahující se k věcem, v tomto obecném právě občanském obsaženým.

Jakož pak jsme v zákoníku samém za obecné pravidlo položili, že zákonové nemají účinku nazpět míti, tedy také tento zákoník nemá se vztahovati k tomu, co se přihodilo do toho dne, kteréhož mocí zavazující nabude, ani k právům, kterýchž kdo již dle zákonů předešlých nabyl; nechat to bylo nějaké jednání právní oboji stranu zavazující, nebo pronešení vůle, kteréž by ten, kdo ji pronesl, o své ujmě posud mohl změnit, a dle toho, co v tomto zákoníku nařízeno, zaříditi.

Protož budíž také dle zákonů předešlých uvažováno, když by šlo o vydržení let nebo o promlčení, ježto se po-

čalo prvé, nežli tento zákoník platnosti nabyl. Chtěli by ale někdo táhnouti se k vydržení let neb k promlčení, kteréž v zákoně novějším vyměřeno jest kratčejí nežli v zákonech předešlých; tedy bude mocí i tu kratší lhůtu počítati teprv od té chvíle, kdy zákon nynější mocí zavazující nabude.

Co v tomto zákoníku nařízeno, tím vázán jest sice vůbec každý; a však stavu vojenskému a osobám k vojsku náležitým vydána jsou nařízení zvláštní, k právu soukromému se vztahující, jichž v každém jednání právním, od osob těchto, nebo s nimi předsevzatém šetřiti jest, byť k nim v zákoníku nebylo ani jmenovitě ukazováno. Jednání, týkající se obchodu a směnek, uvažována budě dle zvláštních zákonů obchodních a směnkových, pokud se s tím, co v tomto zákoníku vyměřeno, nesrovnávají.

Taktéž zůstavují se v mocí a váze své nařízení, vyhlášená o věcech politických, komorních nebo finančních, jimž práva soukromá buď se obmezují, buď zevrubněji vyměřují, třeba v tomto zákoníku nebylo se jich ani jmenovitě dokládáno.

Zvláště uvažována budě práva a závazkové, vztahující se k placení penězi, dle patentu, kterýž v příčně peněz v oběh ustanovených a za obecné číslo zemské (Vídenské) prohlášených, dne 20. února r. 1811 již vydán jest, aneb dle zákonů zvláštních, kteří, teprv vydání budou, a toliko,

když by zákonů těchto nebylo, budte všebec uvažování dle zákonníka tohoto.

Zaroveň prohlašujeme tento německý text zákonníka za text původní, podlé něhož všeliká přeložení, ježto se v rozličné jazyky v zemích Našich obyčejně učiní, uvažována býti mají.

Dáno ve Vídni, hlavním a sídelním městě Našem, prvního dne měsíce června, léta tisícího osmistého jedenáctého, panování Našeho roku devatenáctého.

František.

Alois hrabě Ugarte,
nejvyšší kancléř království Českého a první
kancléř arcivojvodství Rakouského.

František hrabě Vojna.

Z Nejvyššího vlastního poručení
Jeho c. k. Veličenství:

Jan Nepomucký svobodný pán Geissler.

Ú v o d.

O zákonech občanských vůbec.

§. 1.

Zákonové v jedno pojetí, jimiž soukromá práva a povinnosti obyvatelů státních jedných ke druhým se vyměřují, jsou právem občanským ve státě.

§. 2.

Když zákon náležitě jest vyhlášen, nemůže nikdo se omlouватi, že by mu znám nebyl.

§. 3.

Zákon nabývá mocí hned po vyhlášení, a taktéž účinkové právní z toho pocházející též chvíle se počínají; leč by v samém zákoně vyhlášeném bylo ustanovenno, že platnosti nabude později.

§. 4.

Zákonové občanští zavazují všechny občany těch zemí, v kterých byli vyhlášeni. Občané vázání jsou těmito zákony i také tehda, když vně státu něco činí a předseberou, pokud se jimi osobní jejich spůsobilost, to činiti a předsebrati, obmezuje, a pokud to, co učinili a přesvzali, má zaroveň v těchto zemích právní účinek mít. Pokud cizinci těmito zákony vázání jsou, vyměruje se v kapitole nejprvě příšti.

§. 5.

Zákonové nepůsobi nazpět; protož nemají účinku ani na činy předešlé ani na práva prvé nabytá.

§. 6.

Jak se má zákon vykládati.

tola
§. 727
tola
vinný
ola
ola
inýe

Zákonu, když se ho užívá, nebudiž jiného rozumu přikládáno, nežli ten, který vychází z toho, co slova ve spojitosti vlastně znamenají, a ze zřejmého úmyslu zákonodáreova.

§. 7.

Nemůželi se případnost právní ani dle slov, ani z přirozeného smyslu zákona rozsouditi, hleděno buď k případnostem podobným, v zákonech určité rozsouzeným, a k přičinám zákonů jiných, k této případnosti poněkud se vztahujících. Pakli by taková případnost právní i potom ještě byla pochybná; rozsouzena budíz dle pravidel přirozeného práva, zřetel majíce k okolnostem bedlivě sebraným a zdravě uváženým.

§. 8.

Jediný zákonodárci má moc, vykládati zákon tak, aby tím každý byl vázán. Vyložení takového užito bud u všech případnostech právních posud nerozsouzených, leč by zákonodárci byl doložil, že jeho výkladu nenáleží vztahovati k případnostem právním, ježto se týkají činů do vyložení zákona předsevatatých a práv dříve pohledávaných.

§. 9.

Jak dlouho zákon zavazuje.

Zákonové mají moc a platnost dotud, pokud zákonodárci jich nezmění nebo výslovně nezruší.

Pokud mají moc zákona jiná ustanovení, totiž:

Ke zvyklostem hleděti se může jen tehda, když se k nim táhne zákon.

b) statuty zemské;

Jen takové statuty té neb oné země a té neb oné krajiny mají moc zákona, kteréž zeměpán po vyhlášení tohoto zákoníku zejména potvrdí.

§. 12.

Narízení v té neb oné případnosti vydaná a rozesudkové od soudů ve zvláštních rozepřech právních vynešení nemají moc zákona, pročež nemohou k jiným případnostem neb k jiným osobám vztahování být.

c) výrokové soudeovství;

§. 13.

Výsady a svobody, propůjčené některým osobám d) výsady, neb nějakému sboru, posuzovány budte tak jako jiná práva, pokud o tom nařízení politická nic jiného nevyměřují.

§. 14.

Narízení v zákoníku občanském daná týkají se Jak se právo práva osob, práva k věcem a ustanovení, obojímu právu občanské hlavně společných.

rozvrhuje.

pitola
§. 72
pitola
vinný
pitola
pitola
jinýc

Díl první

zákoníka občanského.

O právě osob.

Kapitola první.

O právích, vztahujících se k vlastnostem a svazkům osobním.

§. 15.

Která jsou práva osob.
Práva osob vztahují se jednak k vlastnostem a svazkům osobním; jednak zakládají se ve svazku rodinném.

§. 16.

I. Z pořáhy osobnosti.
Práva přirozená. Každý člověk má práva přirozená, rozumem samým zřejmá, pročež má i za osobu pokládán být. Otroctví nebo nevolnictví v těchto zemích se nedopouští, aniž se dopouští, vykonávati moc k tomu se vztahující.

§. 17.

Co se v příčině jich za práve pokládá. Co se s přirozenými přistvořenými právy srovnává, o tom pokládá se, že to tu jest dotud, pokud se nedá káze, že by ta práva byla zákonem obmezena.

§. 18.

Práva nabýtná. Každý člověk může práv nabývati pod výminkami v zákonech vyměrenými.

§. 19.

Jak lze domáhati se práv svých. Kdokoli za to má, že mu v jeho právě bylo ublíženo, může stížnost svou na úřad zákonem k tomu zřízený vznést. Kdo by však, aby sobě pomohl, své moci

O právích, vztahujících se k vlastnostem osobním. 11

užil, tento úřad mina, anebo, kdo by vykročil z mezí obrany nuzné, ten z toho odpovídej.

§. 20.

I takové záležitosti právní, kteréž dotýkají se hlavy státu, vztahují se ale k jeho jméní soukromému, anebo ke spůsobům nabývání, v právě občanském se zakládajícím, budťž od soudů dle zákonů posuzovány.

§. 21.

Ti, kdož pro nedostatek let, pro vady ducha, nebo pro jiné okolnosti, o věci své sami náležitě pečovati nemohou, postaveni jsou pod obzvláštní ochranou zákonů. Jsouť to: děti, které sedmého roku věku svého nedokonaly; nedospělí, kteří roku čtrnáctého, a nezletili, kteří roku dvacátého čtvrtého nedokonali; též: zuřiví, šílení a blbí, kteří rozumu budě docela užívati nemohou anebo alespoň nejsou s to, by poznali, co z činu jejich pojíti může; mimo to ti, jenž byli za marnotratníky prohlášeni, a jimž soudce proto zapověděl, dále jméní své spravovati; konečně, osoby nepřítomné a obce.

§. 22.

I děti nenarozené mají od početí svého právo k ochraně zákonů. Pokud jde o práva jejich a nejde o práva někoho jiného, pokládají se za narozené; dítě však, ježto se narodí mrtvé, pokládá se, co se týče práv jemu pro případ života zůstavených, tak, jakoby nikdy nebylo počato.

§. 23.

Jestli pochybno, byloli dítě narozeno živé nebo mrtvé, pokládá se za to, že bylo narozeno živé. Kdo by pravil, že tomu naopak, ať toho dokáže.

§. 24.

Vzejde-li pochybnost, zdali někdo nepřítomný nebo pohrešovaný posavad jest na živě čili nic; pokládá se za

II. Z po
věku nebo
dostatku
mu.

nosti.

mrtvého jen v případnostech tuto položených: 1) když od jeho narození prošlo osmdesáte let a od desíti let se neví, kde se zdržoval; 2) nekledlíc k času od jeho narození prošlému, když po celých třicet let nic se o něm neví; 3) když ve válce téze byl poraněn; aneb, když byl na lodi, ana se troskotala, nebo v jiném nebezpečenství blízké smrti, a od toho času po tři léta byl pohřešován. V těchto případnostech může se žádati, aby za mrtvého byl prohlášen, kteréž prohlášení se pak s opatrnostmi (v §. 277) nařízenými předsevzítí má.

§. 25.

Jestli pochybno, kdo ze dvou nebo z více osob zemřelých nejprve smrtí sešel, nechat ten, kdo praví, že zemřel ten neb onen dříve, to, co praví, prokáže; neprokáželi toho, bude se pokládati za to, že všickni stejným časem zemřeli, a nebude se mocí žádného práva s jednoho na druhého přenášeti.

§. 26.

IV. Z osobnosti morální. Jaká práva mají údové dovolené společnosti jedni ke druhým, ustanovuje se smluvou nebo účelem a předpisy zvláštními jim vydanými. Naproti jiným osobám mají společnosti dovolené vůbec táz práva jako jedna každá osoba. Společnosti nedovolené nemají jako společnosti žádných práv, ani k údům, ani k jiným osobám, aniž mohou jakých práv nabývat. Jsouť pak společnosti nedovolené ty, kteréž zákony politickými zvláště jsou zapovězeny, aneb patrně odporují bezpečnosti, rádu veřejnému, nebo dobrým mravům.

§. 27.

Pokud obec v příčině práv svých postaveny jsou pod zvláštní péčí správy veřejné, vymřeno jest v zákonech politických.

O právích, vztahujících se k vlastnostem osobním. 13

§. 28.

Plného požívání práv občanských nabývá každý občanstvím státním. Občanství státního v těchto zemích dědičných dochází děti občana rakouského již narozením.

v. z občanství státního.

§. 29.

Cizinci dochází rakouského občanství, když se uváží v živnost nějakou, k jíž provozování rádné usedlosti v zemi potřebí; když v zemích těchto nepřetrženě po celých deset let bydlí, však pod tou výminkou, že cizinec po ten čas pro zločin žádného trestu na sebe neuvalil.

Kterak cizinci občanství státního dochází;

§. 30.

Cizinec může také, ani se neuvázav v živnost neb v řemeslo, a dříve než projde deset let, politického úřadu za propůjčení státního občanství žádati, a úřad může mu ho propůjčiti, zřetel maje k jeho jméní, k jeho spůsobilosti k výdělku a k jeho mravnému chování.

§. 31.

Tím jediné, že kdo má statek zemský, dům aneb pozemek, aneb že ho na čas užívá; že zřídí nějaký obchod nebo nějakou fabriku, anebo že má v tom neb onom účastenství, nejsa však osobou svou usedlý v žádné zemi tohoto mocnářství, občanství rakouského nenabývá.

§. 32.

Kterak občanství státního pozbývá ten, kdo se vystěhuje ze země, nebo občanka státní, když se provdá za cizozemce, ustanovuje se v zákonech o vystěhování.

a kterak kdo občanství státního pozbývá.

§. 33.

Cizinci mají vůbec táz práva občanská a též vazky jako občané zdejší, ač nevyhledávali se k požívání těchto práv jmenovitě státního občanství. Aby pak cizinci týchž práv požívat mohli, jako občané zdejší, povinni jsou, vzešlali by o tom pochybnost, prokázati, že stát,

Jaká práva mají cizinci.

k němuž náležejí, v příčině práva, o kteréž tu jde, k občanům zdejším tak se zachovává, jako ke svým.

§. 34.

Zdali cizinec některé jednání právní osobně předsevzítí může, uvažováno budiž vůbec dle zákonů místních, pod nimiž dle svého bydlení, anebo, nemáli pravého bydlení, dle svého narození jako poddaný postaven jest; ač neníli v té neb oné případnosti zákonem něco jiného nařízeno.

§. 35.

Předsevzalli cizinec v zemích zdejších jednání nějaké, kterýmž jiným práv propůjčil, vzájemně jich sobě nezavázav, uvažováno budiž jednání takové buďto podlé tohoto zákonného, anebo podlé zákona, pod kterýmž cizinec co poddaný postaven jest; dle toho, jak ten neb onen zákon tomu nejvíce hoví, aby jednání bylo platné.

§. 36.

Vejdeli cizozemec v těchto zemích v jednání obě strany zavazující s občanem zdejším, posuzováno buď vždy dle zákonného tohoto; vejdeli v ně ale s cizozemcem, posuzováno buď dle tohoto zákonného jen tehda, když se nedokáže, že strany, vcházejíce v jednání, hleděly k právu jinému.

§. 37.

Jestliže cizozemec nějaké jednání právní s cizozemcem, nebo s poddaným zemí těchto předsevezme v zemi cizí, posuzováno buď dle zákonů toho místa, v kterém bylo učiněno; ač nebyloli mu, když se předsebral, patrně jiné právo za základ položeno, a neníli tomu na odpor, co nařízeno svrchu v §. 4.

§. 38.

Vyslancové, veřejní jednatelé vlád zahraničních a osoby v jich službách postavené požívají svobod,

zakládajících se v právě mezinárodním a v smluvách veřejných.

§. 39.

Rozdílnost v náboženství nemá účinku na práva VI. Práva osob soukromá, leč by to v některých věcech zákonem zvláště ^{z rozdílností náboženství.} bylo nařízeno.

§. 40.

Rodina jsou rodičové kmenoví se všemi potomky svými. Svazek mezi těmito osobami slove příbuzenství; svazek VII. Ze svazku rodinného. Co jest rodina, co příbuzenství a co švákovství.

§. 41.

Stupňové příbuzenství mezi dvěma osobami určovány budě dle počtu zplození, jimiž v pokolení přímém jedna osoba pochází od druhé, a v pokolení pobočním obě dvě od svého nejbližšího společného kmene. V kterém pokolení a v kterém stupni kdo příbuzen jest manželovi jednomu, v témž pokolení a v témž stupni sešváken jest s manželem druhým.

§. 42.

Jmérem rodičů obsahují se vůbec, nehledíce ke stupni, všickni příbuzní v pokolení vzhůru stupující; a jménem dětí všickni příbuzní v pokolení dolů stupující.

§. 43.

Jaká zvláštní práva mají údové rodiny, připomíná se tu, kde řeč jest o rozličných svazečích právních, v kterýchž jím přísluší.

Kapitola druhá.

O právě manželském.

§. 44.

Co jest manželství,

Svazky rodiné zakládají se smluvami manželskými. Ve smluvách manželských projevují dvě osoby rozdílného pohlaví podlé zákona vůli svou, že chtejí v nerozlučném obcování žít, děti ploditi, je vychovávat, a sobě obapolně pomoc činiti.

§. 45.

a co zasnoubení,

Ze zasnoubení čili zaslíbení se k manželství, nechť bylo dáno neb přijato v jakých koli okolnostech nebo pod jakými koli výminkami, nevzchází žádné straně závazek právní, ani aby vešla v manželství, ani aby splnila, co bylo umluveno, kdyby od zaslíbení odstoupila.

§. 46.

Jaký právní účinek to má, když kdo od zasnoubení odstoupí.

Jenom může strana, která k odstoupení důvodné příčiny nedala, náhrady žádati za škodu skutečnou, kterouž dle průkazů z toho odstoupení vzala.

§. 47.

Kdo může vcházeti v manželství,

V smlouvě manželské vejítí může každý, komu není na závadu překážka nějaká v zákoně jmenovaná.

§. 48.

Které jsou překážky manželství:

Zuřiví, šílení, blbí a nedospělí nemohou platných smluv manželských činiti.

§. 49.

I. Nedostatek přívolení:
a) pro nemocnost k přívolení;

Nezletilí aneb i zletilí, kteří z jakých koli příčin nemohou sami o sobě v platný závazek vcházeti, nemohou také bez přívolení svého otce manželského v platné man-

želství vejít. Není otec již na živě, anebo nemůželi jich zastupovati, tedy k platnému manželství potřebí prohlášení řádného zástupce a kromě toho přivolání soudu.

§. 50.

Aby manželství osob nezletilých z rodu nemanželského bylo platné, potřebí, aby poručník jejich o tom se prohlásil a soud k tomu přivolil.

§. 51.

Cizinci nezletilému, který v těchto zemích v manželství vejít chce, přivolání náležitého předložiti nemoha, má soud zdejší, pod kterýž by podlé stavu svého a podlé místa, v němž se zdržuje, příslušel, zřídit zástupce, kterýž k soudu tomuto se prohlásí, zdali k manželství přivoluje čili ne.

§. 52.

Nebyloli nezletilému neb chovanci povoleno, v manželství vejít, a majíli se tím ti, kdož se o povolení k manželství ucházeli, za stíženy; tedy mají právo, na rádném soudeci pomoci žádati.

§. 53.

Nemáli ten, s kým někdo chce v manželství vejít, příjmů potřebných; jestli, jakož dokázáno neb vůbec známo, špatných mravů; máli nějakou nákažlivou nemoc anebo vadu nějakou, která by účelu manželství byla na překážku; vše to jsou příčiny spravedlivé, pro které se může povolení k manželství odepráti.

§. 54.

S kterými osobami vojenskými nebo k vojsku náležitými bez písemného dovolení jejich pluku, sboru nebo vůbec jejich představených v platné smlouvě manželské vcházeti se nemůže, vyměruje se v zákonech vojenských.

§. 55.

b) pro nedostatek skutečného přivolení Přivolení k manželství nemá mocí právní, když bylo bázni důvodnou vynuceno. Zdali bázeň byla důvodná, posuzováno budě dle toho, jak velké a k výře podobné bylo nebezpečenství, a jaké povahy těla a myslí jest ten, komu bylo vyhrožováno.

§. 56.

Přivolení k manželství jest i tehdaž neplatné, když dánō bylo od osoby unešené, pokud nebyla propuštěna na svobodu.

§. 57.

Pro omyl přivolení k manželství neplatné jest jen tehda, když se stal v osobě budoucího manžela.

§. 58.

Shledáli muž po sňatku, že manželka jeho jest již od někoho jiného těhotná, může, kromě případnosti v §. 121. jmenované, žádati, aby manželství bylo prohlášeno za neplatné.

§. 59.

Jestliže se manželé omýlili v něčem jiném, anebo bylali naděje jejich sklámaná ve výminkách, o nichž měli za to, že tu jsou, nebo o něž se byli umluvili, proto nejsou smlouvy manželské neplatné.

§. 60.

II. Nedostatek mohoucnosti k účelu: Stále trvající nemohoucnost, konati povinnost manželskou, jest překázkou manželství, bylali tu již tehda, když byly učiněny smlouvy manželské. Jestli nemohoucnost toliko časná, anebo přihodilali se teprvě v manželství, jsouc i nezhojitelná, svazku manželského zrušiti nemůže.

§. 61.

a) mohoucnosti fyzické; Zločinec k trestu nejtěžšího nebo těžkého žaláře odsouzený nemůže od toho dne, kterého mu byl rozsudek

ohlášen, a pokud jest v trestání, v platné manželství *k těžkému trestu kriminálnímu;* vejíti.

§. 62.

Muž oddán býti může v týž čas jen s jednou ženou, a žena jen s jedním mužem. Kdo již jednou byl v manželství a chtěl by v ně vejíti opět, nechť rádně dokáže, že svazek manželský byl rozloučen, to jest, že úplně byl rozwázán.

§. 63.

Osoby duchovní, které již posvěcení vyšší obdrželi; též i osoby řeholní obojího pohlaví, které slavný slib učinily, že zůstanou svobodny, nemohou činiti platných smluv manželských.

§. 64.

Křesťané a osoby, ježto nevyznávají náboženství *za příčinou rozdílného náboženství;* nemohou mezi sebou v platné smlouvě manželské vcházeti.

§. 65.

Příbuzní v pokolení vzhůru a dolů stupujícím nemohou spolu vcházeti v platné manželství; ani bratři se sestrami vlastními a nevlastními; ani bratranci se sestřenicemi; ani s bratry a sestrami rodičů, totiž s ujezem a s tetou strany otcovské i mateřské; nechť příbuzenství pochází z rodu manželského nebo nemanželského.

§. 66.

Švákovství přináší s sebou překážku manželství, že muž v manželství vcházetí nemůže s příbuznými manželky své, jmenovanými v §. 65., manželka pak s příbuznými muže svého tamtéž jmenovanými.

§. 67.

Manželství mezi dvěma osobami, které se spolu do *za příčinou cizolozství;* pustily cizolozství, jest neplatné. Potřebí však, aby se cizolozství prokázalo, prve než se sňatek vykoná.

§. 68.

neb zavraždění manžela; Když dvě osoby, ani se cizoložství nedopustivše, sobě slíbily, že se vezmou, a když jen jedna z nich, aby úmyslu toho došly, manželovi jejich manželství překážejícímu o bezživotí ukládala, nemohou spolu v platné manželství vejít, i kdyby vraždy skutečně nebylo vykonáno.

§. 69.

III. Nedostatek podstatných obřadů. Aby manželství bylo platné, potřebí také ohlášek a slavného pronešení, že k manželství se přivoluje.

Obřadové takoví jsou:
a) ohlášky:

Ohlášky jsou oznámení manželství nastávajícího, v kterém se uvádí jméno a příjmení obou zasnoubenců, jich místo narození, stav a bydlení, a připomíná se, kdo by o nějaké překážce manželství věděl, aby to oznámil. Takové oznámení učiněno bud správci duchovnímu, jemuž přísluší zasnoubence oddávat, a to bud přímo nebo skrze správce duchovního, kterýž manželství ohlašoval.

§. 70.

Ohlášky činěny budte po tři dni nedělní nebo sváteční k osadě farní v obyčejnou dobu v chrámu shromážděné, a bydlili ženich a nevěsta každý v osadě jiné, činěny budte k oběma osadám farním. Chtějili v manželství vejít vyznavači nekatolického náboženství křesťanského, konány budte ohlášky nejen v těch církvích, kde se ke službám božím shromažďují, ale i ve farních chrámech katolických, v jichž osadě bydlejí; pakli by v manželství vejít chtěli vyznavači náboženství katolického a nekatolického křesťanského, konány budte ve farném chrámu strany katolické a v modlitebni strany nekatolické, i v katolickém chrámu farním, v jehož osadě strana nekatolická bydlí.

§. 72.

Nebydlili zasnoubenci nebo jeden z nich ještě šest neděl v osadě farní, v kteréž v manželství vejít chtějí; konány budte ohlášky také v tom místě, kde se posléz zdržovali a v němž bydleli déle, nežli tuto ustanovenou, anebo potřebí, aby zasnoubenci v tom místě, v kterém jsou, ještě šest neděl bydleli, by ohlášení jejich manželství, tam učiněné, bylo platné.

§. 73.

Nevejdouli zasnoubenci v manželství v šesti měsících po ohláškách, potřebí, aby se všechny tři ohlášky opakovaly.

§. 74.

Aby platné byly ohlášky, i manželství, jehož platnost na jich platnosti záleží, dosti jest sice, když se jméno ženichovo a nevestino a jich nastávající manželství alespoň jednou v osadě farní ženichové i nevestině ohláší, a byloli ve formě nebo v počtu ohlášek nějak pochybeno, není proto manželství neplatné; a však jak ženich a nevěsta aneb zástupecové jejich, tak i správce duchovní jsou pod přiměřeným trestem povinni, k tomu přihlížeti, aby nařízené tuto ohlášky v náležité formě se konaly.

§. 75.

Slavné prohlášení, že se k manželství přivoluje, v slavném prohlášení, že se k manželství přivoluje. staň se u přítomnosti dvou svědků před řádným duchovním správcem ženichovým nebo nevestiným, anebo před jeho náměstkem, nechť správce duchovní dle rozdílného náboženství slove farář, pastor nebo jakkoli jinak.

§. 76.

Slavné prohlášení, že se k manželství přivoluje, učiniti se může skrze plnomočníka; potřebí však, aby se k tomu žádalo za povolení řízení zemského a v plno-

mocenství aby se pojmenovala osoba, s kterou žádající chce v manželství vejít. Vykonalli by se sňatek manželský bez takového zvláštního plnomocenství, jest manželství neplatné. Pakli by zmocňující dříve než sňatek manželský byl vykonán, plnomocenství odvolal, jest sice manželství neplatné, zmocňující ale bude práv ze škody, kterou odvoláním spůsobil.

§. 77.

Když si běže osoba katolická osobu nekatolickou, prohlášeno bud přivolení k manželství před farářem katolickým u přítomnosti dvou svědků; k žádosti však strany druhé může také nekatolický správee duchovní při té slavnosti přítomen být.

§. 78.

Nemohouli zasnoubenci předložiti vysvědčení písemného, že ohlášky řádně byly vykonány; aneb osoby v §§. 49., 50., 51., 52 a 54. jmenované náležitého dovolení k manželství; nebo ti, jichž zletilost není patrná, křestného listu neb písemného vysvědčení zletilosti své; anebo vzejedli nějaká jiná překážka manželství; jest správee duchovnímu pod těžkou pokutou zapovězeno, zasnoubenů oddávati, pokud náležitých vysvědčení nepodají a všelikých pochybností nezdvihnou.

§. 79.

Mají se zasnoubenci odepřením oddavků za stíny, mohou řízení zemskému, a není v tom místě řízení zemského, úřadu krajskému stížnost předložiti.

§. 80.

Pro trvalý důkaz učiněných smluv manželských jsou správeové farní povinni, vlastní rukou do knihy oddavků zvláště k tomu zřízené je zapsati. Zapsáno bud jméno a příjmení manželů, věk, obydlí i stav jejich, a bud připo-

menuto, bylili již v manželství čili nie; též bud zapsáno jméno a příjmení, jakož i stav rodičů jejich a svědků; mimo to den, kdy byl sňatek manželský vykonán; konečně také jméno správee duchovního, před nímž bylo přivolení k manželství slavně prohlášeno; zaroven pak budtež pojmenovány listiny, jimiž pochybnosti vzešlé zdviženy jsou.

§. 81.

Chtějí zasnoubenci v manželství vstoupiti v místě jiném, do kteréhož ani ten ani onen farou nenáleží, má to rádný správee duchovní ihned když vydává list, kterýmž někoho jiného svým náměstkem jmenuje, do knihy oddavků fary své zapsati a pojmenovati místo, kde zasnoubenci v manželství vstoupí, i správee duchovního, před kterým se to státi má.

§. 82.

Správee duchovní toho místa, kde zasnoubenci v manželství vešli, má také do knihy oddavků fary své zapsati, že se to stalo, a doložiti, který farář jej náměstkem jmenoval; též má farářovi, který jej k tomu zmocnil, v osmi dnech oznámiti, že sňatek manželský byl vykonán.

§. 83.

Z příčin důležitých může se na řízení zemském za prominutí překážek manželství žádati, jemuž náleží dle povahy okolností s jinými úřady o to se usnásti.

§. 84.

Jdeli o prominutí překážky nějaké, prvé než zasnoubenci v manželství vstoupí, mají sami a svým vlastním jménem za ně žádati. Přijedli ale již po vykonaném sňatku na jevo nějaká překážka zrušitelná, o kteréž se prvé nevědělo, mohou se manželé také skrze svého správee duchovního, jméno své zatajíce, k řízení zemskému obrátiti, aby jim překážku prominulo.

O prominutí
překážek man-
želství.

§. 85.

V místech, kde řízení zemského není, propůjčuje se mocí úřadům krajským, by z příčin důležitých druhé a třetí ohlášky promíjeli.

§. 86.

Jestli vše náhlá, může řízení zemské nebo úřad krajský ohlášky zcela prominouti, a dokázeli se, že jest tu blízké nebezpečenství smrti, kteréž průtahu nedopouští, může to učiniti také úřad místní; zasnoubení však jsou povinni, přísahou potvrditi, že o ničem nevědí, co by manželství jejich bylo na překážku.

§. 87.

Všechny tři ohlášky prominuty budě také tehda, když oddány býti chtejí dvě osoby, o nichž se již dříve vůbec mělo za to, že jsou manželé, však jen když dotčenou přísluhu vykonají. V té případnosti může na řízení zemském za prominutí ohlášek žádati správce duchovní, jména stran zatajiv.

§. 88.

Promineli se překážka nějaká, která tu byla, když zasnoubenci v manželství vcházeli, budiž před správcem duchovním a dvěma důvěrnými svědky, ohlášek neopakujíc, přivolení k manželství znova prohlášeno a v knize oddavků poznamenáno, že slavnost byla vykonána. Šetriloli se tohoto nařízení, pokládáno buď manželství tak, jakoby se hned s počátku platně bylo stalo.

§. 89.

Práva a povinnosti manželů vzházejí z účelu jich spojení, ze zákona a z úmluv učiněných. Tuto vyměřují se jenom práva manželův co osob; práva k věcem, vzházejí ze smluv, vyměřují se v díle druhém.

Jaký účinek má
platné
manželství.
Která práva a
povinnosti mají
manželé:

§. 90.

Obzvláště jsou oba manželé rovnou měrou zavázáni, společná povinnost manželskou konati, věrni sobě býti a slušně spolu zacházeti.

§. 91.

Muž jest hlava rodiny. Co hlava tato má zvláště která práva a povinnosti má zvláště muž; právo, spravovati domácnost; také ale jest povinen, manželku dle mohovitosti své slušně živiti, a ji v každé případnosti zastupovati.

§. 92.

Manželka obdrží jméno mužovo a požívá práv stavu jeho. Ona jest povinna, za manželem do bydlení jít, která má manželka: jemu v hospodářství a v živnosti dle sily své pomáhati, a pokud pořádek domácí toho žádá, nařízení od něho učiněná nejen sama plnit, ale i k tomu přihlížeti, aby také od jiných byla plněna.

§. 93.

Manželům není dovoleno, svazek manželský, třeba se o to sjednotili, o své ujmě zrušiti, necht bý pravili, že manželství jest neplatné, nebo by chtěli manželství rozloučiti, aneb jen se dát rozvést. Kterak se spolek manželský zruší.

§. 94.

Že jest neplatné manželství, jemuž na závadu jest překážka některá, jmenovaná v §§. 56., 62., 63., 64., 65., 66., 67., 68., 75 a 119., vyšetřováno buď z povinnosti úřadu. V jiných případnostech posečkáno buď, až za to žádati budou ti, kdož manželstvím, jemuž byla na závadu nějaká překážka, v právech svých byli skráeni. I. Zdánlivě prohlášením, že byl hned pravtně neplatný. Jak se to má počti;

§. 95.

Manžel, jenž věděl o omylu v osobě zběhlém, nebo o bázni, v kterou druhá strana byla uvedena, sám proti

právu činiv, odpírat nemůže, že manželství jest platné; aniž to činiti může manžel, který zatajil, že podlé §§. 49., 50., 51., 52 a 54. sám o sobě v platné manželství vcházeti nemůže, aneb který nepravdivě předstíral, že mu bylo dáno přivolení k manželství zákonem vyhledávané.

§. 96.

Vůbec jen strana nevinná může žádati, aby smlouvy manželské za neplatné byly prohlášeny; kteréhož práva ale pozbude, když v manželství setrvá, nabývši o překážce vědomosti. Vešelli nezletilý neb poručenec o své ujmě v manželství, může otec neb poručenstvo jen dotud odpírat, že platné jest, pokud moc oteovská neb poručenská trvá.

§. 97.

a jak se má v příčině toho předsejít; Vyšetřovati a rozhodovati, zdali manželství jest neplatné, přísluší jediné soudu zemskému toho okresu, v kterémž manželé rádně bydlejí. Soud zemský pojmenuje buď úřad fiskální, neb jiného rozumného a rozšafného muže, aby vyhledav okolnosti manželství hájil, by pravá povaha věci i tehda z povinnosti úřadu se vyšetřila, když se řízení koná k žádosti některé strany.

§. 98.

Můželi překážka býti zdvižena, hleď soud zemský ji zdvihnouti, učině opatření k tomu potřebné a maje strany k tomu, aby se o to usnesly; nebyloli by však lze toho dovésti, nechť soud zemský nalezne, zdali manželství jest platné.

§. 99.

Vůbec pokládá se za to, že manželství jest platné. Pravili tedy kdo, že jest tu nějaká překážka, necháť jí úplně dokáže, v čemž ani srovnávající se vyznání

obou manželů nemá moci důkazu, aniž dopustiti lze, by manželé na to přisahali.

§. 100.

Zvláště když by kdo jistil, že tu již prvě byla stálá nemohoucnost, konati povinnost manželskou, a že tu jest posud, budíž důkaz veden skrze znalee, totiž skrze lékaře a ranhojiče zkušené, a podlé okolností i skrze báby.

§. 101.

Nemůželi se s jistotou určiti, zdali nemohoucnost jest stálá nebo jen časná, jest manželům ještě rok spolu bydleti; pakli by ale nemohoucnost po ten čas trvala, budíž manželství prohlášeno za neplatné.

§. 102.

Přijdeli z líčení rozepře o platnost manželství na jevo, že jedna strana, nebo že obě strany o překážce manželství prvě věděly, a že zámyslně jí zatajily; hledeňo buď k těm, kdož jsou tím vinni, trestem v zákoně o těžkých policejních přestupečích vyměřeným. Jestli jedna strana bez viny, může žádati nahrazení škody. Bylyli konečně v takovém manželství zplozeny děti, pečováno buď o ně dle pravidel, daných v kapitole o povinostech rodičů.

§. 103.

Usnesouli se oba manželé o to, aby byli rozvedeni, a shodnouli se o výminky v příčině toho, nechť jím to soud povolí s opatrností níže tuto položenou.

II. Skutečně
zrušením
spolku:

a) rozvedením
manželů na čas,
když se o to
shodnou;

§. 104.

Nejprvě mají manželé faráři svému oznámiti úmysl svůj, že se chtějí dátí rozvéstí, a zaroveně příčiny toho. Farář povinen jest, manželům slavný slib o sňatku učiněný připomenouti, a škodlivé účinky, které

rozvedení s sebou přináší, důtklivě jim na srdece vložti. Toto přimlouvání má farář po třikráte v rozličný čas opakovati. Neměloli by to účinku, má stranám písemné vysvědčení dáti, že při žádosti své, aby byly rozvedeny, trvají, ač jim o to po třikráte bylo přimlouváno.

§. 105.

Oba manželé, vysvědčení toto přiložíce, mají žádost za rozvedení k svému řádnému soudu podati. Soud má je osobně obeslati, a když před ním potvrdí, že jak co se týče rozvedení, tak i výminek s strany jméní a výživy, se shodují, má k rozvedení žádanému, nepouštěje se v další vyšetřování, povoliti a že k němu povolil, v soudních spisech poznamenati. Jsouli tu děti, pečuj soud o ně podlé toho, co nařízeno v kapitole nejdříve příšti.

§. 106.

Jestli manžel nezletilý nebo pod poručenstvím aneb opatrovnictvím postaven, může sice sám o sobě k rozvedení přivoliti; k usnešení však o jméní manželů a o výživu, jakož i o zaopatření dětí, potřebí, aby přivolil zástupce zákonem zřízený a soud poručenský.

§. 107.

když se o to neshodnou.
Necheli jedna strana k rozvedení přivoliti, a máli strana druhá spravedlivé příčiny, o rozvedení usilovati; tehdy jim má farář o to i v této případnosti napřed v dobré přimlouватi. Byloli to nadarmo, nebo zdráhali se strana obviněná k faráři jít, budiž žádost s vysvědčením farářovým a důkazy náležitými podána řádnému soudu, kterýž tu vše z povinnosti vyšetří a nález učiní. Bylali by strana některá v nebezpečenství uvedena, může ji

soudeci i ještě dříve, než vše rozsoudí, zvláštní slušné bydlení povoliti.

§. 108.

Jestli činiti o rozvedení, za kteréž žádáno bylo bez přivolení druhého manžela, a vzejdejli spor o to, jak se má jméní rozdělit, aneb jak se mají děti zaopatřiti, spravovati se jest dle nařízení, kteréž dáno níže v §. 117. v příčině rozloučení manželství.

§. 109.

Z příčin důležitých tuto položených může se nalézti, aby manželé byli rozvedeni: Když obžalovaný byl cizoložstvím nebo zločinem nějakým vinen nalezen; když manžela žalujícího zlomyslně ušel nebo nepořádný život vedl, čímž patrná část jméní manžela žalujícího nebo mravopočestnost rodiny přišly v nebezpečenství; mimo to: když manželu žalujícímu nebezpečné úklady o život nebo o zdraví činil, krutě s ním nakládal, nebo, podlé postavení osob, když mu velmi citelně několikrát ublížil, anebo když má nějakou trvalou vadu na těle, při níž jest nebezpečenství nákazy.

§. 110.

Manželé rozvedení mohou se opět spojiti; když to však učiní, jsou povinni, řádnému soudu to oznámiti. Chtějíli manželé, takto se spojivše, zase se dát rozvésti, jest se jim ve všem zachovati tak, jak nařízeno o prvním rozvedení.

§. 111.

Svazek platného manželství osob katolických rozvázaný býti může jen smrtí jednoho z manželů. Taktéž nerozlučný jest svazek manželský, když i jen jedna strana, vstupuje v manželství, vyznávala náboženství katolické.

Manželé rozvedení mohou se zase spojiti.

a prohlášením
manžela za
mrtvého;

Zdržovali se manžel jeden po čas, k tomu konej, by kdo mohl za mrtvého prohlášen býti, v §. 24. vyměrený, někde jinde, nedává jediné projítí času tohoto manželovi druhému jíž práva, aby manželství měl za rozvázané, a vešel v manželství nové; jsouli ale při tomto jinde se zdržování takové případnosti, že není pochyby, že manžel nepřítomný zemřel, tedy se může u zemského soudu toho okršlku, v kterém manžel zanechaný bydlí, žádati za právní prohlášení, že manžel nepřítomný za mrtvého se pokládá a manželství že jest rozloučeno.

§. 112.

K této žádosti zřídí se kurátor, aby nepřítomného vyhledal, vydá se edikt na rok, vloží se třikrát do novin veřejných, dle okolností i do cizozemských, a nepřítomný vyzve se v něm, aby v tom čase k soudu se dostavil, anebo jinak mu věděti dal, že jest na živě, sice že bude za mrtvého prohlášen.

§. 113.

Projedli tento čas bez účinku, ustanoví se k opětné žádosti manžela zanechaného úřad fiskální nebo jiný muž počestný a věcí znalý pro obhajování svazku manželského, a po skončeném řízení nález se učiní, zdali se k žádosti povoluje čili nic. Povolí se k ní, nebudiž to žádajícímu hned oznamováno, nébrž prostředkem vrchního soudu k nejvyššímu rozhodnutí předloženo.

§. 114.

Vyznavačům nekatolického náboženství křesťanského dovoluje zákon, že mohou podlé učení náboženství svého z příčin důležitých žádati, aby bylo manželství jejich rozloučeno. Příčiny takové jsou: Když by se manžel dopustil cizoložství nebo nějakého zločinu, pro kterýž

by nejméně na pět let do žaláře byl odsouzen; když by manžel manžela zlomylně opustil, a nevěděloli by se, kde se zdržuje, když by k veřejnému právnímu předvolání do roka nepřišel; úklady nebezpečné o život neb o zdraví; opětné kruté nakládání; nepřemožitelná nechut, pro kterouž oba manželé za rozloučení manželství žádají; v případnosti této však nebudiž hned povolováno, aby manželství bylo rozloučeno, nébrž manželé buděž nejprv na zkoušku rozvedeni, a to podlé povahy okolnosti i několikráte. Vůbec spravovati se jest v každé případnosti dle toho, co nařízeno o vyšetřování a uvažování platnosti neb neplatnosti manželství.

§. 116.

Manželovi nekatolickému zákonem se dopouští, z příčin jmenovaných za rozloučení manželství žádati, třeba by druhý manžel byl se přiznal k náboženství křesťanskému.

§. 117.

Vzejde v rozlučování manželství rozepře nějaká, vztahující se ke smlouvě jinaké, k oddělení majetnosti, k výživě dětí, nebo k nějakému jinému pohledávání strany jedné i druhé, hled rádný soudce vždy prvé přátelsky ji porovnat. Nechtějí se ale strany porovnat, ukaž jim k rádnému řízení, a rozsud pak dle toho, co nařízeno v kapitole o smluvách svadebních, zatím však vyměř manželce a dětem slušnou výživu.

§. 118.

Chtějí se manželé rozloučení zase sníti, budíž takové snětí za nové manželství pokládáno a od manželů, když v ně vcházejí, všech slavností šetřeno, jichž dle zákona k platnosti smluv manželských potřebí.

Jak se má před-
sejti v roze-
přech o jmění.

Jak se mohou
manželé rozlou-
čení zase sníti.

§. 119.

S kým nelze v nové manželství vcházet a jaké opatrnosti v příčině nového manželství potřebí. Manželům rozloučeným vůbec sice dovoleno, opět se sníti; však s těmi, kdož podlé důkazů při rozloučení manželství předložených cizoložstvím, popouze-

ním, neb jiným trestuhodným spůsobem k rozloučení příčinu dali, v platné manželství vejít nelze.

§. 120.

Byloli manželství za neplatné prohlášeno, rozloučeno nebo smrtí mužovou rozvázáno, nemůže žena, jsouc těhotna, prvé než slehne, a vzejde o její těhotnosti pochybnost, prvé než projde šest měsíců, znova v manželství vejít; pakli by ale podlé okolností nebo podlé svědectví znaleců se nepodobalo, žeby byla těhotna, tehdy může po třech měsících v hlavním městě řízení zemské, a na venkově úřad krajský dispensaci uděliti.

§. 121.

Nešetřili se tohoto nařízení, není sice manželství proto neplatné; a však žena pozbude toho, co jí muž předešly smluvami svadebními, smluvou dědičnou, poslední vůlí aneb usnešením při rozloučení manželství byl pojistil; muž pak, s kterým taková žena v druhé manželství vejde, nemůže již žádati, aby manželství bylo prohlášeno za neplatné, čehož by jinak dle §. 58. žádati mohl; oba manželé pak budou dle okolností potrestáni. Narodili se v takovém manželství dítě, a jestli alespoň pochybno, zdaliž jest od předešlého muže zplogenzo, zřízen mu budiž pro obhájení práv kurátor.

§. 122.

Když se nálezem vyřkne, že manželství jest neplatné, nebo že jest rozloučeno, budiž to v knize sňatků tu, kde sňatek jest zapsán, poznamenáno, a k tomu konci budiž to od soudu, u něhož se pře líčení o neplatnosti

neb o rozloučení manželství konalo, tomu úřadu ozámeno, jemuž náleží o to péci mít, aby knihy sňatků správně byly vedeny.

§. 123.

Co židů se týče, mají za příčinou jejich náboženství průchod nařízení zvláštní níže položená, od obecného práva manželského, v této kapitole obsaženého rozdílná.

§. 124.

Aby manželství židovské bylo platné, mají sobě zasnoubenci povolení k němu na úřadu krajském vyžadati, v jehož okresu jest hlavní obec, do níž jeden i druhý zasnoubený náleží.

§. 125.

Překážka manželství, pocházející z příbuzenství, vztahuje se u pobočných příbuzných židovských toliko k manželství mezi bratrem a sestrou, mezi sestrou a synem nebo vnukem bratra jejího neb její sestry; překážka manželství, pocházející ze švakrovství, vztahuje se ale jenom k těmto osobám: Když se manželství rozváže, není muži dovoleno, ani s příbuznou ženy své v pokolení vzhůru a dolů stupujícím, ani se sestrou ženy své; ženě pak není dovoleno, ani s příbuzným mužem svého v pokolení vzhůru a dolů stupujícím, ani s bratrem mužem svého, ani se synem nebo vnukem z bratra nebo ze sestry mužem svého v manželství vcházeti.

§. 126.

Ohlašování manželství židovských dítí se má v synagoze nebo v společné modlitebni; kde ale modlitebničce není, má místní úřad manželství ohlášiti v hlavní a zvláštní obci, do kteréž jeden i druhý zasnoubený jsou zapsáni, a to po tři dni sobotní nebo sváteční pořád

Nářízení zvláštní o manželstvích židovských;

a) co se týče překážek manželství;

b) co se týče ohlášek;

zběhlé, zachovajíc v tom nařízení, daných v §§. 70—73.
Prominutí ohlášek dojít lze dle toho, co nařízeno
v §§. 83—88.

*e) co se týče
sňatku:*

Oddavky vykonati se mají u přítomnosti dvou svědků od rabína nebo učitele náboženství obce hlavní jednoho nebo druhého zasnoubeného, když byly náležitá vysvědčení předložili. Rabín neb učitel náboženství může také rabína nebo učitele náboženství jiné obce k oddavkám na místě svém ustanoviti.

§. 127.

Rádný rabín nebo učitel náboženství má do knihy sňatků dle toho, jak v §§. 80—82 vyměřeno, v jazyku té země zapsati, že oddavky byly vykonány, má vysvědčení náležitá od zasnoubenců předložená číslem řadovým, pod kterým oddání v knize sňatků jsou zapsáni, poznati, a k této knize připojiti.

§. 128.

Manželství židovské, v které by někdo vešel, oponujiv to, co v tomto zákoně nařízeno, jest neplatné.

§. 129.

Zasnoubenci, nebo rabínové a učitelové náboženství, kteří by dotčeným nařízením na odpor činili, jakož i ti, kteří by, nejsouce rádně k tomu zřízeni, někoho oddali, budou podlé §. 252 druhého dílu zákona trestního potrestáni.

§. 130.

Rabínové nebo učitelové náboženství, kteří by knihy sňatků nevedli tak, jak zákon nařizuje, budě přiměřenou pokutou penězitou neb trestem na těle potrestáni, s úradu svého ssazeni, a navždy za nespůsobné k němu prohlášeni.

§. 131.

§. 132.

Jdeli o rozvedení, platí i o manželích židovských, co o tom vůbec nařízeno; mají se tedy také k rabínovi nebo k učiteli náboženství obrátili, a rabín neb učitel má se zachovati dle toho, co svrchu (v §§. 104—110) vyměřeno.

*d) co se týče
rozvedení;*

§. 133.

Platné manželství židovské může se rozloučiti, když obě strany samy obopelně v to svolí, a muž ženě list zapuzení dá; a však manželé, chtejice se rozloučiti, mají nejprve u svého rabína nebo učitele náboženství se hlásiti, rabín neb učitel má důtklivým přimlouváním o to se přičiniti, aby se opět spojili, a jen tehda, kdyžby přičinění jeho bylo bez účinku, má jim vydati vysvědčení písemné, že povinnosti své dosti učinil, přes všechno vynasazení ale od předsevzetí jich odvrátiti nemohl.

*e) co se týče
rozloučení man-
želství.*

§. 134.

S tímto vysvědčením mají oba manželé jít k soudu zemskému toho okršlku, v kterém bydlejí. Shledáli soud zemský z okolností, že jest ještě nějaká naděje, že by se zase spojili, má manžely na měsíc nebo na dva k čekání odkázati, a nemá hned k rozvedení svolovati. Pakli by ale i to bylo bez účinku, nebo by hned s počátku nebylo naděje, že se zase spojí, má soud zemský povoliti, aby muž ženě list zapuzení dal, a kdyžby obě strany znova před soudem se prohlásily, že samy v to svolují a list zapuzení dátí a přijmouti chtejí, budiž list zapuzení za právně platný pokládán a manželství tím bud rozvázáno.

§. 135.

Dopustili se manželka cizoložstva, a dokáželi se toho, má muž právo, i mimo vůli její listem zapuzení od

sebe ji propustiti. Žaloba pak na manželku učiněná, aby manželství bylo rozloučeno, má se k soudu zemskému toho okršlku, v kterém manželé rádně bydlejí, podati, a jako v každé jiné rozepři v tom předsejítí.

§. 136.

Přejdeli některý manžel židovský k náboženství křesťanskému, manželství se tím nerozvazuje, může se však z příčin výše (v §§. 133—135) jmenovaných rozvázati.

Kapitola třetí.

O právích rodičů a dětí.

§. 137.

Když se z manželství děti narodí, počíná se nový svazek právní; zakládají se tím práva a povinnosti mezi rodiči a dětmi manželskými.

§. 138.

Porodili manželka dítě v sedmém měsíci, když vstoupila v manželství, nebo v desátém měsíci, když jí muž zemřel, aneb svazek manželský úplně byl rozvázán, pokládá se za to, že dítě takové jest zplozeno v manželství.

§. 139.

Rodičové jsou vůbec povinni, děti své v manželství zrozené vychovávat, to jest: o život a zdraví jejich pečovati, slušnou výživu jim dávati, jejich síly těla i ducha vzdělávati, a vyučováním v náboženství a v užitečných vědomostech základ k budoucímu štěstí jich klásti.

§. 140.

V kterém náboženství se má vychovávat dítě, jehož rodičové se u vyznání náboženském nesrovnávají, a v kterém věku má právo, jiné náboženství vyznávat, nežli to, v kterém bylo vychováno, nařízeno v zákonech politických.

§. 141.

Otec zvláště jest povinen, o výživu dětí pečovati, pokud samy vyživiti se nemohou. Opatrovati je na těle i na zdraví, povinna jest obzvláště matka.

Čím se počíná
právní svazek
mezi rodiči a
dětmi manžel-
skými.

Co ustanovuje
zákon o naro-
zení v man-
želství.

Která společná
práva a povin-
nosti mají ro-
dičové.

§. 142.

Bylili manželé rozvedeni nebo naprosto rozloučeni, a neshodlili se, kdo z nich má o vychování dětí pečovati, má soud k tomu přihlížeti, rozepře právní v tom nedopouštěje, aby děti mužského pohlaví až do konce čtvrtého roku; děti pak ženského pohlaví až do konce sedmého roku matkou byly opatrovány a vychovávány, ač nevidíli se z příčin hodných, zřejmých zvláště z toho, proč manželé byli rozvedeni nebo rozloučeni, toho potřeba, aby se jiné opatření učinilo. Náklad na vychování vésti povinen jest otec.

§. 143.

Jestli otec nemajetný, má předkem matka o výživu dětí pečovati, a zemřeli otec, má vůbec o jich vychování péci míti. Neníli již ani matky na živě, aneb jestli matka nemajetná, padá tato péče na rodiče otcovy, a po rodičích otcových na rodiče matčiny.

§. 144.

Rodičové mají právo, vše, co koli děti činí, společným umluvením řídit; děti pak jsou povinny, uctivost a poslušenství jím prokazovati.

§. 145.

Rodiče mohou děti, kterých pohřešují, hledati, uběhlých nazpět žádati, a na útek u jsoucích pomocí úřadu nazpět přiváděti; též mají právo, děti nemravné, neposlušné aneb ty, ježto domácí pořádek a pokoj ruší, kárat, však ne příliš a tak, aby jím neuškodili na zdraví.

§. 146.

Děti obdrží jméno otce svého, jeho erb a všecká jiná práva jeho rodu a stavu, kteráž nejsou pouze osobní.

§. 147.

Práva, kteráž přísluší zvláště oteci jakožto hlavě rodiny, jsou moc otcovská.

§. 148.

Otec může dítě své, pokud jest nedospělé, k tomu stavu vychovati, kterýž se mu vidí býti příhodným; předložiloli ale dítě, došedší dospělosti, oteci svému, že má chuť k povolání jinému, ježto se s náklonností a schopnostmi jeho více srovnává, a byloli to bez prospěchu, tehdy může žádost svou na řádný soud vznéstti, kterýž o tom z úřadu nález učiní, zření maje k stavu, ke jméní a k námítkám otcovým.

§. 149.

To, čeho děti jakým koli spůsobem dle zákona nabudou, jest jejich; pokud ale jsou pod mocí otcovskou, přísluší otcovi jméní jejich spravovati. Toliko, kdyžby otec ku správě jmění byl neschopen, aneb by ti, kteří jeho dětem jméní dali, tomu zbraňovali, pojmenuje soud správce jiného.

§. 150.

Pokud příjmy z jméní postačují, budiž z nich náklad na vychování zaprováděn. Přebudeli co, budť to pod úroky uloženo, a každý rok budiž z toho počet činěn. Jen kdyžby přebylo málo, mohou se otcovi počty prominouti, a na vůli mu zůstaviti, jak s tím, co přebylo, chce naložiti. Povolili ten, od něhož dítě jmění má, otcovi, aby požitků z něho požíval; zavazeny jsou nicméně příjmy za to, by dítě dle stavu svého z nich bylo vyživováno, aniž k nim mohou otcovi věřitelové dítěti na ujmu sáhnouti.

§. 151.

Tím, čeho dítě, ač nezletilé, když ale není u rodičů na výživě, pilnosti svou nabude, může samo vlá-

Zvláště práva
otecova jsou;
moc otcovská.

Jak daleko jde
moc otcovská;
a) když si chce
dítě stav zvoliti;

b) v příčině
jméně dětem
náležitého;

dnoti, taktéž i věcmi, kteréž se mu k užívání odevzdají, když dojde dospělosti.

§. 152.

*c) v příčině
závazků, v něž
děti vejíti chtejí*
Děti pod mocí oteovskou postavené nemohou bez přivolení otcova, výslovně neb mlčky daného, v platné závazky vcházeti. Vešlyliby v nějaký závazek takový, platí o něm vůbec to, eo v kapitole nejprve příští vyměřeno o závazečích, v které vejdu osoby nezletilé pod poručenstvím postavené. Otec také povinen jest, nezletilé děti své zastupovati.

§. 153.

Čeho šetřiti jest, aby osoba nezletilá mohla v platné manželství vejíti, nařízeno v kapitole předešlé (§ 49. a násł.)

§. 154.

To, co rodiče na vychování dětí vynaloží, nedává jim práva k majetnosti, kteréž děti později nabudou. Upadnouli však rodiče v nouzi, jsou děti povinny, slušně je vyživovati.

§. 155.

*o svazku prá-
vním mezi rodiče
a dětmi mimo
manželství zro-
zenými.
Které děti jsou
mimo manžel-
ství zrozené.*
Děti mimo manželství zrozené nemají týchž práv, jako děti, zrozené v manželství. Byloli dítě sice od manželky zrozeno, však dříve neb později času pořádného, vyměřeného výše (§. 138) dle toho, kdy sňatek manželský byl vykonán neb kdy manželství bylo rozvázáno, pokládá se dle práva za to, že takové dítě narozeno jest mimo manželství.

§. 156.

Narodili se však dítě dříve pořádného času, má toto právní domnění průchod teprv tehda, když muž, který do sňatku o těhotnosti nevěděl, nejdéle ve třech měsících od té chvíle, eo o narození dítěte byl zpraven, oteovství před soudem odpíral.

§. 157.

Odpíráli muž v této lhůtě před soudem, že porod časnější nebo pozdější jest pořádný, může se opak toho dokázati jediné skrze muže v umění zběhlé, kteří, vyšetrivše bedlivě povahu dítěte i matky, příčinu té neobyčejné případnosti zřejmě vysvětlí.

§. 158.

Dovozujeli muž, že dítě od manželky jeho v pořádném čase zrozené není jeho; má nejdéle ve třech měsících od té chvíle, eo o tom byl zpraven, odpírat, že dítě v manželství jest zplozeno, a má proti kurátorovi k tomu konci zřízenému, aby zplození manželského obhájil, dokázati, že není možné, aby dítě bylo od něho zplozeno. Není tu jiných příčin, nemůže dítě pozbyti práv, kteráž pořádné narození s sebou přináší, ani kdyby matka cizoložství se dopustila, ani kdyby pravila, že dítě její jest mimo manželství zplozeno.

§. 159.

Zemřeli muž dříve toho času, v kterém mu dovoleno odpírat, že dítě v manželství jest zplozeno, mohou tomu ve třech měsících od smrti mužovy z příčiny výše položené odpírat také dědicové jeho, jimž by se v právích ujma stala.

§. 160.

Děti, které zplozeny jsou sice v manželství neplatném, ne ale v takovém, jemuž by vadily překážky v §§. 62—64 jmenované, pokládány budě za děti pořádné, když se překážka manželství potomně zdvihne, anebo když alespoň jeden z rodičů může prokázati, že bez viny své o překážce manželství nevěděl; v této případnosti však nemohou takové děti toho jmění dojít, kteréž dle nařízení rodinných potomkům z manželství poslým zvláště zůstaveno jest.

*Jak se mohou
děti kromě man-
želství zrozené
pořádnými státi:
a) Zdvížením
překážky man-
želství, nebo
tím, že manželé
o překážce bez
viny své nevě-
děli;*

§. 161.

*b) pozdějším
snětím rodičů;*
Děti mimo manželství zrozené, které pozdějším snětím rodičů v rodinu vešly, počítají se i s potomstvem za děti pořádné; toliko že dětem pořádným mezi tím v manželství zplozeným ani práva prvorodenství ani jiných práv již nabytých odpírat nemohou.

§. 162.

*e) milosti ze-
měpána.*
Že dítě se narodilo mimo manželství, nemůže mu ani na ujmu občanské vážnosti ani budoucího zaopatření být. K tomu konci netřeba tedy zvláštní milosti zeměpána, kterouž by se dítě takové prohlásilo za pořádné. Jenom rodiče, chtejíce, aby dítě takové jako dítě pořádné nabyla předností stavu jejich aneb práva k jméní zpupnému, mohou za takovou milost žádati. K jiným údům rodiny tato milost se nevztahuje.

§. 163.

*Jak se vede dů-
kaz otcovství
k dítěti mimo
manželství zro-
zenému.*
O kom se tím spůsobem, jak v rádu soudním nařízeno, prokáže, že s matkou dítěte obooval v takovém čase, od kteréhož až do jejího slehnutí neprošlo méně šesti ani více desíti měsíců; anebo kdo se k tomu třeba jen kromě soudu přizná, o tom pokládá se, že dítě zplodil.

§. 164.

Pojmenovali matka otce a byloli pak jméno otcovo do knihy křtů nebo porodů zapsáno, jest takové zapsání úplným důkazem jen tehda, když se stalo, jakž zákon nařizuje, s přivolením otcovým, a když správee duchovní a kmotr to vysvědčí, doloživše, že otce osobně znají.

§. 165.

*Jaký jest svazek
právní mezi ro-
diči a dětmi
mimo manželství
zrozenými.*
Děti mimo manželství zrozené nepožívají vůbec ani práv rodiny ani příbuzenstva; nemají práva ani ke jménu rodiny otcovy, ani ke šlechtictví, ani k erbu neb k jiným přednostem rodičů; nobrž mají toliko jméno rodu matčina.

§. 166.

A však i dítě mimo manželství zrozené má právo, žádati na rodičích, aby je podlé jméni svého vyživovali, vychovali a zaopatřili; práva rodičů pak k němu vztahují se dotud, pokud toho účelu vychování vyhledává. Jinak dítě mimo manželství zrozené není pod vlastní mocí otcovskou zploditele svého, nébrž zastupováno bývá poručníkem.

§. 167.

Vyživovati dítě mimo manželství zrozené nejprvě povinen jest otec; neníli ale otec s to, aby je živil, připadne ta povinnost na matku.

§. 168.

Pokud matka své dítě kromě manželství zrozené, podlé budoucího povolání jeho, chce sama vychovávat a může to činiti, nemá otec práva, jí ho odjmíti; jest ale povinen, náklad na výživu zaprovádati.

§. 169.

Byloliby se však obávat, že vychováváním matčiným blaho dítěte škodu vezme; jest otec povinen, dítě od matky vzít, a buď u sebe, anebo na jiném bezpečném a slušném místě je chovati.

§. 170.

Rodičové mohou se mezi sebou o to smluviti, jak chtejí dítě kromě manželství zrozené živiti, vychovati a zaopatřiti; úmluva taková nemůže ale býti právum dítěte na ujmu.

§. 171.

Povinnost, děti mimo manželství zrozené vyživovati a zaopatřiti, přenáší se jako jiný dluh na dědice rodičů.

§. 172.

Moc otcovská přestává, jakmile dítě zletilosti dojde, ač nepovolili soud z příčiny spravedlivé k žádosti *Kdy pomíjí moc
otecovská nad
dětmi.*

oteově, aby se dále prodloužila, a nevyhlásili se takové povolení veřejně.

§. 173.

Příčiny spravedlivé, z kterých se žádati může, aby soud moc otcovskou prodloužil, jsou tyto: Když dítě, ačkoli jest zletilé, pro vady těla nebo myslí není s to, aby se samo živilo, neb o záležitosti své pečovalo; nebo když dítě, jsouc nezletilé, ve velké dluhy se zapletlo, nebo takových přecinění se dopustilo, pro kteráž je i dále pod bedlivým dohledem otcovým držeti potřebí.

§. 174.

Děti, i nedokonavše ještě roku čtyři a dvacátého, mohou moc otcovské prosty být, když je otec s přivolením soudu výslově propustí; anebo, když synu dvacítiletému dovolí, by vedl svou vlastní domácnost.

§. 175.

Vdali se deera nezletilá, přijde sice osobou svou pod moc mužovu (§§. 91 a 92); co se však dotýče jméní, má otec až do zletilosti její práva i povinnosti kurátorské. Zemřeli muž, pokud jest nezletilá, vrátí se pod moc otcovskou.

§. 176.

Pozbylli otec zdravého rozumu, bylli za marnotratníka prohlášen; nebo pro zločin na déle než na rok za trest do vězení odsouzen; vystěhovalli se o své ujmě ze země; anebo nebylli déle roku v místě, nedav věděti, kde se zdržuje; tehda moc otcovská přestává, a zřídí se poručník; pominouli ale tyto překážky, tedy otec zase práv svých nabude.

§. 177.

Otec, který by dětí svých naprostě neživil a vychování jich zeela zanedbal, pozbude moc otcovské navždy.

§. 178.

Jestliže by otec, moc své zle užívaje, dítěti v právich ubližoval, aneb povinností s mocí otcovskou spojených nekonal, může netoliko dítě samo, něbrž i každý, kdož by toho vědomost měl, zvláště pak nejbližší příbuzní jeho na soudu pomoci žádati. Soud to má vyšetřiti a podlé okolností opatření učiniti.

§. 179.

Ti, kdož slavným slibem se nezavázali, že zůstane svobodni, a nemají vlastních dětí v manželství zrozených, mohou jiné za vlastní přijímati; ten, kdo někoho za vlastního přijme, slove zvolitel neb zvolitelkyně; kdo za vlastního byl přijat, slove zvolenee.

§. 180.

Zvolitel neb zvolitelkyně má mítí přes padesáte let; zvolenec pak má být alespoň o osmnácte let mladší než jeho zvolitelové.

§. 181.

Jestli dítě nezletilé, může jen s přivolením řádného otce za vlastní přijato být, anebo nebyloli by tu otce, jen s přivolením matky, poručníka a soudu. I také když jest dítě zletilé, ale řádný otec jeho ještě jest na živě, potřebí k tomu přivolení otcova. Odepřeli se přivolení bez dostatečné příčiny, může se na to před řádným soudcem stížnost vésti. Bylli kdo s náležitým přivolením za vlastního přijat, budiž to řízení zemskému pro potvrzení, a soudu, pod kterýž zvolitelové i dítě zvolené přísluší, pro zapsání do spisů soudních oznámeno.

§. 182.

Když někdo byl za vlastního přijat, jest toho podstatný, právní účinek tento: za vlastního přijatý obdrží Jaká práva z toho vzejdou. jméno zvolitele nebo jméno rodu zvolitelkyně; zarovně

však podrží předešlé jméno rodiny své i šlechtictví rodné, malí jaké. Chtějí zvolitelové, aby jejich vlastní šlechtictví a erb na zvolence se přenesly, potřebí k tomu povolení zeměpána.

§. 183.

Mezi zvoliteli a dítětem zvoleným i jeho potomky mají táz práva průchod, jako mezi rodiči a dětmi z manželství zrozenými, ač nenařizujeli zákon něčeho jiného. Zvolitel běže na sebe moc oteovskou. K ostatním údům rodiny zvolitelů svazek mezi zvoliteli a zvolencem se nevztahuje; a však zvolenec nepozbývá ani práv své vlastní rodiny.

§. 184.

Práva mezi zvoliteli a dětmi zvolenými mohou se smluvou jinak vyměřiti, pokud se tím účinku podstatného v §. 182. připomenutého, jejž má přijmutí někoho za vlastního, v ničem nemění a nikomu jinému v právích neublížuje.

§. 185.

Kdy přijmati
někoho za vlast-
ního pomíji. Svazek právní mezi zvoliteli a zvolencem, pokud zvolenec jest nezletilý, zdvihnouti se může jediné s přívolením zástupcův zvolence nezletilého a soudu. Pomineli svazek právní mezi zvolitelem a zvoleným, příde zvolenec nezletilý zase pod moc rádného otce.

§. 186.

2. Když se
příjme dítě ve
schovanství. Práv a závazků, které mají zvolitelé a děti zvolené, nelze vztahovati k dětem, kteréž se berou jen ve schovanství. Ve schovanství může děti bráti každý; malí se ale o to učiniti smlouva, a majíli skrze ni schovanec neb schovanka v právích svých stenčeni aneb zvláštními závazky stížení býti, potřebí, aby soud ji potvrdil. Náhrzení nákladu na schovance učiněného schovatelé žádati nemohou.

Kapitola čtvrtá.

O poručenství a opatrovniectví.

§. 187.

Kdo nepožívá péče otcovské, a jest ještě nezletilý, K čemu se zři-
zuje poručenství
a opatrovniectví. anebo z jiné příčiny záležitosti svých sám opatrovati nemůže, tomu propůjčují zákonové ochrany zvláštní skrze poručníka nebo skrze opatrovníka čili kurátora.

§. 188.

Poručník má zvláště o osobu nezletilého péči míti, Jak se rozeznává
poručenství od
opatrovniectví. zarověn ale také jméní jeho spravovati. Opatrovníka potřebí, aby spravoval záležitosti těch, kteří o ně z jiné příčiny, nežli pro nezletilost, sami pečovati nemohou.

§. 189.

I. O poručenství.
Kdo má k tomu
přihlížeti, aby se
zřídilo. Když nastane potřeba, aby se nezletilému, nechť jest zrozen v manželství nebo mimo manželství, zřídil poručník, jsou příbuzní nezletilého nebo jiné osoby v blízkém svazku k němu postavené pod přiměřenou pokutou zavázány, oznámiti to soudu, pod jehož mocí nezletilý postaven jest. Také úřadové političtí, představení obcí, světští i duchovní, mají k tomu přihlížeti, aby soud o tom vědomosti došel.

§. 190.

Jakmile soud o tom vědomosti dojde, má z povinosti spůsobilého poručníka zřídit. Rdomá předkem
poručníka zři-
dit.

§. 191.

K poručenství vůbec nespůsobilí jsou, kdož pro nezletilost, pro vady těla neb ducha, aneb z jiných příčin Z kterých příčin
nelze někoho
k poručenství
vůbec připustati;

svých vlastních věcí spravovati nemohou; kdož zločinem vinni byli nalezeni, nebo do nichž se není nadítí, že by sirotka slušně vychovali aneb jméní jeho užitečně spravovali.

§. 192.

Také osobám pohlaví ženského, řeholníkům a obyvatelům cizích zemí, nebudž krom zvláštních případností (§. 198) poručenství svěřováno.

§. 193.

anebo k jistému
poručenství.
K jistému poručenství nebudžtež připouštěni ti, o nichž se otec výslově pronesl, že jich za poručníka nechce; ani ti, kteří s rodiči nezletilého anebo s nezletilým samým, jakž známo, v nepřátelství živi byli, aneb kteří s nezletilým bud již v rozepři zapleteni jsou, nebo by v ni pro nějaký dluh posud nezapravený zapleteni býti mohli.

§. 194.

Ti, kdož v té zemi, ku kteréž nezletilý pod soud přísluší, bud naprosto se nezdržují, nebo alespoň déle roku z potřeby nevyhnutedlné mino ni ze zdržují, nebudžtež vůbec za poručníky zřizováni.

§. 195.

Z kterých příčin
nemůže se kdo
mimo vůli k po-
ručenství přidr-
žovatí.
Mimo vůli svou nemohou k poručenství přidržováni býti: duchovní světští, vojáci skutečnou službu konající a úředníci veřejní; ani ti, jimž jest šedesát let; jimž o patero dítěk nebo vnuků pečovati náleží; nebo, kteří již spravují bud jedno obtížné poručenství, nebo troje menší.

§. 196.

Kolikerym spá-
sohem se ční
povolání k po-
ručenství.
1. posledním po-
řízením;
Předkem a nejprvé náleží poručníkem býti tomu, koho k tomu povolal otec, ač není mu na závadu překážka některá v §§. 191—194 jmenovaná.

§. 197.

Zůstavilali matka nebo kdo jiný nezletilému podíl dědičný, a jmenovali zarověn poručníka; budiž takový poručník jen opatrovníkem pozůstalého jméni.

§. 198.

Nejmenovali otec poručníka, nebo jmenovali poručníka nespůsobilého, svěřeno bud poručenství nejprvě dědovi se strany oteovské, pak matece, potom bábe se strany oteovské, konečně některému jinému příbuznému, totiž tomu, který jsa pohlaví mužského, jest nejbližší, anebo jestli tu několik stejně blízkých příbuzných, který jest věkem starší.

§. 199.

Nemohloli by se poručenství tímto spůsobem zřídit, přísluší soudu, by dle vůle své poručníka jmenoval, prohlédaje v tom ke spůsobilosti, k stavu, k jméni a usedlosti.

§. 200.

Soud poručenský má každému jmenovanému poručníkovi, nechť jest ten neb onen, ihned nařídit, aby poručenství přijal. Poručník, byť i svou osobou slušel pod soud jiný, povinen jest, poručenství přjmouti, a postaven bude v příčině všech věcí k poručenství nálezitých pod úřadem poručenským.

§. 201.

Máli ten, koho soud k poručenství povolal, za to, že se k tomu úřadu něhodí; anebo že jest ho dle zákona zproštěn; obrať se ve čtrnácti dnech od té chvíle, co mu nařízení soudem vydané bylo oznámeno, k soudu poručenskému, anebo, není mu osobou svou oddán, k osobnímu soudu svému, a soud tento předlož důvody jeho, připojiv k nim své dobré zdání, soudu poručenskému, aby v tom rozhodl.

§. 202.

*Poručník a soud
práví jsou ze
škody, nespůsobí
bilosti poručníku
užitku, který ho ujde, a taktéž práv jest z toho soud,
kovou vzešlé, kterýž vědomě zřídí poručníka po zákonu nespůsobi-
lého.*

§. 203.

Takové odpovídání uvaluje na sebe i ten, kdož bez podstatné příčiny poručenství na se přijmouti se zdráhá; a kromě toho budiž příhodnými prostředky k tomu přidržen, aby je na se přjal.

§. 204.

*Kdy se může
kdo v poručen-
ství uvázati,*
Poručník může se v úřad poručenský uvázati, když od náležitého soudu rozkaz k tomu obdrží.
*Kdo by se v poručenství o své ujmě věřel, povinen
bude, nezletilému všechnu škodu tím vzešlou nahra-
dit.*

§. 205.

*Co každý po-
ručník povinen
jest slíbiti.*
Každý poručník, kromě děda, matky a báby, povinen jest, rukou dáním slíbiti: že chce nezletilého k poctivosti, bázni Boží a ke enosti vésti, z něho dle jeho stavu občana užitečného vychovati, jej před soudem a kromě soudu zastupovati, jméní jeho věrně a pilně spravovati, a ve všem tak se zachovati, jak zákon nařizuje.

§. 206.

*Na to se má
poručníkovi list
vydati.*
Poručníkovi takto v závazek vzatému budiž od soudu řádný list na to vydán, aby byl v poručenství věrou opatřen, a mohl se, kde by toho bylo třeba, vysvědčiti. Vezmeli na sebe poručenství děd, matka nebo bába, budiž jim podobný list dodán, a co jiní poručníci slibují, do něho vepsáno.

§. 207.

Každý soud poručenský povinen jest, tak řečené knihy poručenské čili sirotí vésti. Do kterýchžto knih zapsáno bud jméno, příjmení, věk nezletilých, a všechno to, co po všechn čas od počátku až do skončení poručenství důležitého se přihodilo.

§. 208.

V těchto knihách budiž i ku všelikým dokladům ukazováno, a to tak, aby nejen sám soud, ale potomě i sirotci, došedše let svých, ve všechno, co by jim věděti bylo užitečno, ve spůsobě víry hodné mohli nahlédnouti.

§. 209.

Jakož poručník od otce jmenovaný povinen jest, nejen o osobu nezletilého, nébrž i o jeho jméní pečovati; taktéž pokládá se za to, když otec někoho ustanovil opatrovníkem jméní, že mu chtěl zaroven také dohled k osobě svěřiti. Nejmenovali ale otec poručníka všem dětem, aneb opatrovníka ku správě všeho jméní; tehdy má soud ostatním dětem zřídit poručníka, nebo ku spravování ostatní části jméní opatrovníka.

§. 210.

Byloli jmenováno několik poručníků, mohou sice jméní nezletilého spravovati společně nebo po částech. Spravujíli je ale společně, anebo rozdělili spravování mezi sebou bez přivolení soudu; tehdy práv jest každý z nich ze vší škody, která by nezletilému tím vzešla. Po každé má to ale soud též tak zařídit, aby o osobu nezletilého pečoval a hlavní práce spravoval poručník jen jeden.

§. 211.

Vezmeli na se poručenství matka neb bába, budiž *poručníci má se
jí přidán spoluporučník. Když se volí, hledeno bud nejprve
dátí ku pomoci
spoluporučník.*

*Jak se má poru-
čenství vésti.
Jaké opatrnosti
soudu v tom
šetřiti třeba.*

k tomu, o kom se otec pronesl, pak k tomu, koho na-
vrhuje poručnice, a konečně k příbuzným nezletilého.

§. 212.

Které povinnosti
a která práva má
spoluporučník.

I také spoluporučník má od soudu věřejí list obdr-
žeti a slíbiti, že chce k dobrému nezletilého napomáhati,
za kterouž příčinou má poručnice radou nápmocen
býti. Znamenalli by nějaké nedostatky důležité, má je
hleděti napraviti, a potřebali, soudu poručenskému to
oznámiti.

§. 213.

Jiná podstatná povinnost spoluporučníkova jest, aby
se v žádosti poručnice spolupodepsal, anebo zvláštní mlnění
své k ní doložil, když by šlo o nějaké jednání, k jehož
platnosti potřebí přivolení soudu; jakož i povinen jest,
k požádání soudu o takové záležitosti sám své dobré
zdání podati.

§. 214.

Spoluporučník, kterýž povinnosti tyto vyplní, prost
bude všelikého dalšího odpovídání; bylali však na něho
zarověn vznešena správa jméní; tehdy, vezma správu tuto
na se, přejme i veškeré povinnosti opatrovnické.

§. 215.

Když poručnice z poručenství vystoupí; vznešeno
buď vůbec na bývalého spoluporučníka.

§. 216.

*Jaké zvláštní
povinnosti a
práva má po-
ručník:
a) v příčině vy-
chování osoby
nezletilého.*

Poručník má rovněž jako otec povinnost a právo,
o vychování nezletilého pečovati; a však u věcech důle-
žitých a pochybných má sobě prvé na soudu poručenském
povolení a naučení vyžádati.

§. 217.

*Jakou povinnost
má zase poru-
čenec.*

Nezletilý jest povinen, poručníku svému úctu a
poslušenství prokazovati; má ale také právo, svým

nejbližším příbuzným, nebo soudu na poručníka sobě
stěžovati, jestliže by mocí své jakým koli spůsobem zle
užíval, nebo podlé povinnosti své o něho náležitě nepe-
čoval a jeho neopatřoval. Totéž oznámiti mohou také
příbuzní nezletilého a každý, kdož by koliv o tom zvěděl.
K soudu má se také poručník obrátiti, kdyžby nebyl s to,
aby výstupkům nezletilého mocí k výehování sobě pro-
půjčenou přítrž učinil.

§. 218.

Co do osoby, budiž sirotek obzvláště matce svéřen, *Kdo má předkem
a nejprve o
vychování siro-
tka pečovati.*
a to i tehdá, kdyžby poručenství na se nevzala, nebo se
zase vdala; leč žeby dobré sirotkovo toho vyhledávalo,
aby se stalo nějaké jiné opatření.

§. 219.

Náklad na výživu vyměřovati má soud poručenský, *Mnobi nákladu
na vychování se
má vyměřiti a
odkud se má
náklad bráti.*
hledě v tom k nařízení otcovu, k dobrému zdání poruční-
kovu, ke jméní nezletilého, k jeho stavu a k jiným okol-
nostem.

§. 220.

Nepostačují příjmy na zapravení výloh těchto
anebo na zapravení nákladu, kterým nezletilý v takový
stav přiveden býti má, aby se trvale živiti mohl, tedy
s přivolením soudu také k hlavnímu jméní sáhnouti
se může.

§. 221.

Nemáli sirotek naprosto žádného jméní, hledíž soud
poručenský majetné nejbližší příbuzné, ač nejsouli k tomu
již dle §. 143. právně zavázáni, přiměti k tomu, by jej
vyživovali. Kromě toho dožaduj se poručník na veřejných
dobročinných nadáních a ústavech pro chudé pomoci spra-
vedlivé dotud, pokud nezletilý není s to, aby se svou
prací a svým přičleněním vyživil.

§. 222.

Které zvláštní povinnosti má poručenstvo: b) co se týče spravování jméně.
Ježto soudu poručenskému péče o jméně sirotkovo svěřena jest, tedy má nejprvé hleděti, jméně jeho vyšetřiti a vzetím je pod pečet, inventuron a odhádáním pojistiti.

§. 223.

Má jméně vyšetřiti a zjistiti, vzetím je pod pečet a inventu-
rou; Právním pod pečet vzetím buděž svrchky pod opatrování vzaty jen tehda, když toho jich zjištění vyhledává; inventura však, to jest, zevrubné seznamenání veškeré majetnosti sirotkovy, vzdělána buď vždy, třeba to otec neb kdo jiný v posledním pořízení byl zapo- věděl.

§. 224.

též odhádáním buď přímo skrze soudporučenský, staň se bez prodlení, třeba i dříve než poručník byl zřízen. Inventář buď u spisů, pozůstatosti se týkajících chován a poručníkovi hodnověrný opis vydán. Jméni nemovité odhádáno buď, kdy to lze učiniti; byloli by ale odjinud s jistotou viděti, zač stojí, může se od toho upustiti.

§. 225.

nebo prostřed-
kem úřadu
reálního.
Ležíli nemovitý statek nezletilého v zemi jiné, nebo dokonce v zemi cizí; má úřad poručenský žádati, aby řádný soud té jiné neb té cizí země takový statek zinventoval a odhádal, a spisy k tomu se vztahující jemu odeslat; co se však týče kurátora toho statku, má zřízení jeho soudu tomuto se zůstaviti.

§. 226.

Ležíli statek nemovitý v též zemi, ale pod jiným úřadem, má sice tento úřad právo, vše, co k tomu statku se vztahuje, předsebráti, tedy i inventuru a odhad učiniti; jest však povinen, úřadu poručenskému, když za

O poručenství a opatrovniectví.

to požádá, nejen opis těchto věcí vydati, ale i poručníkovi zůstaviti, by statek dle vůle své spravoval, aniž sobě může nad jeho poručenským jednáním nějaké moci soudní osobovati.

§. 227.

Věci movité, které jsou na statku nemovitém, a Pod kterou moc náleží jméně mo-
mají na něm vždy zůstat, budte za část statku toho po-
kládány; všeliké jiné věci movité ale, i také úpisu na
dluhy, ano i kapitály na nemovitém statku pojištěné nále-
zejí pod soudní moc poručenskou.

§. 228.

Jakmile poručník nebo kurátor jméně převezme, Jak se má vůbec jménispravovati.
má je s tou pozorností spravovati, jak na poctivého a pilného hospodáře náleží, a jest práv ze všeliké viny své.

§. 229.

Klénoty, jiné drahé věci a úpisu na dluhy, též i vše- Čeho má zvláště
liké listiny důležité budte k soudu ku schování uloženy;
oněch věcí dáno buď poručníkovi ku potřebě sezname-
nání, téchto opis.

§. 230.

Hotových peněz budiž poručníkovi ponecháno v ru- peněz hotových;
kou jen tolik, kolik na vychování sirotka a k řádnému provozování hospodářství potřebí; ostatek budiž předkem a nejprvě obráceno na zapravení dluhů, jsouli tu jaké, anebo k jiné užitečné potřebě, a nemůželi se toho prospěšněji užiti, budiž to na úroky do kas veřejných uloženo, anebo jestli tu jistota zákonem vyměřená, i u osob soukromých. Jistota zákonem vyměřená jest tu ale jen tehda, když pojistěním půjčeky, připočítajíc k ní i břemenem předcházející, jsouli tu jaká, dům není zavazen výše

polovice toho, zač v skutku stojí, statek pak zemský neb pozemek ne výše dvou třetin toho, zač stojí.

§. 231.

jiného movitého jmění; Jiné jmění movité, kteréž ani ku potřebě nezletilého, ani rodině na památku, ani z nařízení oteova schovati se nemá, aniž se ho může jináč prospěšně užiti, budiž vůbec veřejně prodáno. Domovní náradí může se rodičům a spolu-dědicům v té ceně, za kterou bylo od soudu odhádáno, z ruky přepustiti. Věci, ježto o veřejném prodeji nebyly prodány, může poručník s povolením soudu poručenského i níže ceny odhadní prodati.

§. 232.

co se týče nemovitého jmění. Statek nemovitý může se jen z nouze anebo k patrnému užitku nezletilého s přivolením soudu poručenského, a vůbec jen u veřejném prodeji prodati, z příčin však důležitých může soud také prodej z ruky povoliti.

§. 233.

Co nařízeno, když se má nějaká důležitá změna učiniti; Vůbec nemůže poručník u věcech, které nenáležejí k rádnému provozování hospodářství, a jsou povahy důležitější, bez přivolení soudu ničeho předsebráti. Nemůže tedy o své moci ani dědictví se vzdáti, ani je bez výminky přjmouti; nemůže z věci jemu ke schování svěřených ničeho prodati; žádné smlouvy o pacht učiniti, kapitálu, uloženého s jistotou zákonem vyměřenou vypověditi; žádného pohledávání postoupiti; žádné rozepře právní narovnati; ani fabriku, obchod nebo živnost bez přivolení soudu počítí provozovati, dále vésti nebo zastaviti.

§. 234.

když se má kapitál vyzdvihnouti; Poručník nemůže kapitálu sirotkova, když se má spláceti, o své moci převzít. Dlužník, jemuž takový kapitál byl vypovězen, vyzvi pro jistotu poručníka, aby mu

povolení soudu k vyzdvížení kapitálu předložil, a nepřestaň na pouhé kvitanci poručníkově; také měj dlužník na vůli, kapitál přímo k soudu samému splatiti.

§. 235.

Kdy koli se má uložený kapitál splatiti, učin po-
ručník opatření, aby k užitku byl obrácen, a když ho chce skutečně k užitku obrátiti, vyžádej sobě k tomu na soudu povolení.

§. 236.

Na kapitály, k jichž prokázání tu není listů, opatr jak se mají ne-
sobě poručník listy, a není kapitál pojistěn, hled jej pokud možná pojistiti, anebo když projde čas k placení, vypověz jej. A však rodičům nezletilého nebudiž kapitál, třeba by dle zákona pojistěn nebyl, vypovídán, když by jim bylo obtížno, jinak jej splatiti, leč že by nemovitý statek prodali nebo něčeho ze živnosti své postoupili, a jen tehda se jim může vypověditi, když by s podobností k pravdě bylo se obávati, že nezletilý o něj přijde.

§. 237.

Poručník, ujímaje poručenství, není povinen, kauce Pokud poručník jest povinen, kauci položiti.
klásti. I také potomně bude kauce prost, pokud bedlivě bude šetřiti toho, co pro bezpečnost jmění zákonem nařízeno a pokud bude v náležitý čas rádně počty činiti.

§. 238.

Každý poručník a každý opatrovník jest vůbec povinen, ze správy sobě svěřené počty činiti. Pozůstavitel může sice poručníka zprostiti, že mu netřeba z toho, eo z dobré vůle odkázal, počtu činiti; i také soud poručenský může ho takových počtů zbavit, nejsouli příjmy dle podobnosti k pravdě větší, nežli výlohy na výživu a

na vychování nezletilého; a však hlavní jmění a kapitál do inventory zapsaný povinen jest poručník v každé případnosti vykázati; i také zprávu k soudu učiniti, když by se v stavu poručence jeho nějaká důležitá změna stala.

§. 239.

Kdy má poručník počty činiti,

Poručník má ku konci každého roku nebo nejdéle ve dvou měsících, když rok prošel, počty s přílohami náležitými soudu poručenskému odevzdati. V těchto počtech má zevrubně rozložiti, kolik činí příjem a kolik vydání, a přebylo co z kapitálu nebo ho ubylo. Máli nezletilý v jméní svém kupectví, nechť soud, když se mu předloží závěrka počtu věrou opatřená čili tak řečená bilance, na ní přestane a v tajnosti ji zachová. Nepoložilli by poručník počtu v určitém čase, užito budiž na něho právních prostředků donucovacích, jak toho okolnosti vyhledávají.

§. 240.

a kde je mā činiti.

Máli nezletilý v rozličných zemích statky nemovité, jichž správa jedinému poručníkovi svěřena jest; povinen bude poručník v každé zemi zvláštní počty vésti a úřadu té země předložiti; měj však toho vůli, to, co přebude z jméní, ležícího v jedné zemi, k dobrému nezletilého v zemi druhé obrátiti.

§. 241.

Kterak má soud poručenský počty vyřídit.

Soud poručenský povinen jest, dáti počty poručníkovy podlé zvláštních předpisů skrze osoby v počtech a všechn zbhhlé zkoušeti a opraviti, a vyřízení na ně poručníkovi vydati.

§. 242.

Zapomnělo se v počtech na něco, nebo zbhlliby se v nich jaký koli jiný omyl, nemůže to ani poručníkovi, ani nezletilému na ujmu být.

§. 243.

Nezletilý nemůže ani jako žalobník, ani jako čeho má zvláště žalovaný před soudem státi; nébrž potřebí, aby jej poručník šetřiti, když spravuje poručník buď sám zastupoval, nebo skrze jiného zastupujího jmení skrze někoho jiného;

jmenovitě:

když má nezletilého zastupovati.

Když má poručenec smlouvu činiti.

Nezletilý má sice právo, dovoleným spůsobem bez přičinění poručníka svého něčeho sobě nabytí; nemůže ale bez povolení poručenstva ani ničeho, což jeho jest, zeizovati, ani jakého závazku na se bráti.

§. 244.

Zvláště pak nemůže nezletilý bez přivolení poručenstva v platné manželství vejítí (§§. 49—51.)

§. 245.

Najmeli se nezletilý i bez přivolení poručníka svého někomu do služby, nemůže ho poručník bez podstatné příčiny, prve než lhůta zákonem neb smluvou vyměřená projde, odvolati; čeho nezletilý takto neb jinak pilnosti svou nabude, tím může bez závady vládnouti rovněž jako věčni, které se mu, když dojde dospělosti, vydají, a v příčině toho může se také dle vůle své zavazovati.

Kdy bývá nezletilý bez přivolení poručníkova zavázán.

§. 246.

Najmeli se nezletilý i bez přivolení poručníka svého někomu do služby, nemůže ho poručník bez podstatné příčiny, prve než lhůta zákonem neb smluvou vyměřená projde, odvolati; čeho nezletilý takto neb jinak pilnosti svou nabude, tím může bez závady vládnouti rovněž jako věčni, které se mu, když dojde dospělosti, vydají, a v příčině toho může se také dle vůle své zavazovati.

§. 247.

Nezletilému, když dokoná dvacetý rok věku svého, může vrchní poručenstvo svěřiti, aby, co mu z příjmů přebude, sám dle vůle své spravoval; v příčině toho, co mu takto ku spravování svěřeno, může o své moci v závazky vcházeti.

§. 248.

Dělali by se nezletilý, dokonav dvacetý rok, v nějakém jednání zletilým, a nemohlli by druhý, prve než v jednání s ním vešel, snadno se doveděti, zdaliž jest

skutečně zletilý, práv bude ze škody, která by tím vzešla.
Vůbec práv bud a odpovídej nezletilý svou osobou i svým jméním také z jiných jednání zapovězených a ze škody všeliké, kterou by svou vinou spůsobil.

§. 249.

Kdy poručenství přestává až když nezletilý zemře.
Poručenství zeula přestává, když nezletilý zemře.
Zemřeli však poručník, aneb bylli propuštěni, ustanoven bud poručník jiný dle toho, jak v zákoně (§§. 198 a 199) nařízeno.

§. 250.

b) když otec zase moc svou ujme;
Poručenství přestává též, když otec ujme zase moc svou, kterou pro nějakou překážku na čas nemohl vykonávat (§. 176.).

§. 251.

e) když poručenec skutečně zletlosti dojde;
Poručenství ihned také pomíjí, když poručenec dojde zletlosti; soud poručenský však může k požádání nebo po vyslechnutí poručníka a příbuzných, pro vady těla nebo myсли poručenceovy, pro marnotratnost aneb z jiných hodných příčin nařídit, by se poručenství na delší a neurčitou dobu prodloužilo. Kteréžto nařízení budiž nějaký čas dříve, než poručenec zletlosti dojde, obecně oznámeno.

§. 252.

d) když se poručencí léta promíž se dle práva za zlého pokládá;
Nezletilému, který dokonal rok dvacátý věku svého, může soud poručenský, slyšev prvé zdání poručníka a třeba i nejbližších příbuzných, léta prominouti a jej za zletilého prohlásiti. Povolili úřad nezletilému nějaký obchod nebo nějakou živnost provozovati, stane se tím zarovně zletilým. Prohlášení za zletilého má týž právní účinek, jako kdyby nezletilý skutečně zletlosti došel.

§. 253.

Aby poručník byl propuštěn, nařídit může sond *e) když poručník v některých případnostech z povinnosti; v jiných, když bud z povinnosti úřadu nebo k požádání se pro*

pustí.

Kdy má soud poručníka propustiti z povinnosti úřadu.
Z moci úřadu má poručník propuštěn být, když poručenství dle povinnosti nespravuje; když soud nalezne, že jest k poručenství nespůsoben; aneb když se při něm shledají takové vady, pro něž by dle zákona nebyl mohl poručenství na se vzít.

§. 255.

Provádali se poznovu matka, která nad svým dítětem poručenství vede; ma to bud sama, nebo spoluporučník soudu poručenskému oznámiti, aby uvážil, můželi se jí povoliti, aby poručenství dále vedla.

§. 256.

Ustanovili pozůstavitele nebo soud poručníka jen na čas, aneb nařidili, aby v jisté případnosti přestal být poručníkem; má jej soud ihned propustiti, jakmile onen čas projde, aneb tato případnost nastane.

§. 257.

Nastaneli, pokud poručenství trvá, příčina nějaká, která by poručníka dle zákona ihned s počátku byla úřadu poručenského zprostila, nebo jej z něho vyloučila; tedy v oné případnosti může za propuštění žádati, v této ale jest povinen to učiniti.

§. 258.

Byloži poručenství na někoho vzešeno, poněvadž se mělo za to, že jest nejbližší příbuzný nezletilého, a přijedli později na jevo, že tu jest příbuzný bližší a spůsobilý, může jej poručník na místo sebe navrhnuti; příbuzný však bližší nemůže žádati, aby mu příbuzný vzdá-

Kdy může poručník dle práva za propuštění žádati.

lenější poručenství již převzatého postoupil; leč že by se prvé nebyl mohl hlásiti.

§. 259.

*anebo kdy mo-
hou za to dle
práva žádati
jiní.*

Matka nebo bratr, bylili toho času, když se poručenstvo zřizovalo, sami ještě nezletilí, došedše zletilosti, mohou žádati, aby poručenství na ně bylo vznesenno. I také každému příbuznému na vůli se zůstavuje, povolalli soud k poručenství někoho, kdo není příbuzný, aby se do roka hlásil, že chce poručenství na se vztíti.

§. 260.

Prováděli se nezletilá, záleží na soudu, aby uváživ to rozhodl, máli se opatrovnictví manželovi postoupiti (§. 175).

§. 261.

*Kdy může po-
ručník propa-
čítěna být:
a) v čas oby-
čeju:*

Poručník může růbec poručenství se sebe složiti jenom ku konci roku poručenského, když byl nástupece jeho správu jméně řádně převzal. Shledali by ale soud, že toho pro bezpečnost osoby neb jméně jest potřebí, může mu poručenství ihned odejmouti.

§. 262.

*b) když položil
závěrečné
počty:*

Poručník povinen jest, nejdéle ve dvou měsících po skončeném poručenství soudu počty závěrečné podati, a obdrží od něho po učiněné pořádnosti list, že poručenství bezelstně a řádně spravoval. Tímto listem však se nezproštuje závazku z jednání obmyslného, kteréžby později na jeho přisko.

§. 263.

*c) když ode-
zdal jméně:*

Když poručenství jde ku konci, jest poručník povinen, poručenec, který let svých došel, nebo poručníkovi nově zřízenému jméní na potvrzovací list odevzdati, a že tak učinil, u soudu se vysvědčiti. Když se takové jméní

odevzdává, spravovati se jest inventárem vzdělaným, a počty každého roku schválenými.

§. 264.

Poručník má vůbec práv býtí jen ze svého zavinění, a nikoliv ze zavinění osob pod ním postavených. Zřídili však vědomě někoho neschopného, podrželi ho, aneb nenaléhalli naň o náhradu škody od něho učiněné, práv jest i také z této nedbalosti.

§. 265.

I také soud poručenský, který by povinností svých nezletilému na škodu zanedbal, má z toho odpovídati, a nebylolili by jiných prostředků k náhradě, škodu nahraditi.

§. 266.

Pilným poručníkům může soud z uspořených příjmů primeřenou odměnu roční přírknouti; kteráž ale nemá více než pět ze sta z příjmů čistých činiti a ročně čtyř tisíce zlatých převyšovati.

§. 267.

Jestli jméně nezletilého tak skrovné, že nelze něho nebo jen málo do roka uspořiti, může se poručníkovi, který jméně neztenčené zachoval, nebo nezletilému slušné opatření zjednal, alespoň ku konci poručenství udělit odměna s okolnostmi se srovnávající.

§. 268.

Poručník, který nařízením soudu poručenského za stížena se pokládá, má nejprvé podati stížnost těmuž soudu, a byloži by to bez účinku, rekurs soudu vyššímu.

§. 269.

Těm, kteří věci svých sami opatřovati a práv svých sami hájiti nemohou, má soud, nestáváli ani moći otecovské ani poručenské, zřídit kurátora čili opatrovníka.

*II. O opatřo-
vnictví.
Co jest opa-
trovnictví.*

§. 270.

Komu se má
opatrovník zří-
dití:

Opatrovník zřízen budě: nezletilým, kteří v jiné zemi nějaké jméni nemovité mají (§. 225); anebo kterých v některé zvláštní případnosti otec nebo poručník nemůže zastupovati; zletilým, když v šílenství nebo v blbosti upadnou; osobám za marnotratníky prohlášeným; osobám nenarozeným; někdy také hluchoněmým; nepřítomným a trestancům.

§. 271.

a) nezletilým;

Majíli něco jednatí rodiče s dítětem nezletilým, aneb poručník s poručencem nezletilým, budiž soud požádán, aby nezletilému zvláštního opatrovníka jmenoval.

§. 272.

Vzejdeli právní rozepře mezi dvěma nebo více nezletilými, kteří mají téhož poručníka, nemůže takový poručník žádného z nich zastupovati; nébrž má žádati, aby soud každému o sobě jiného opatrovníka zřídil.

§. 273.

b) šíleným a
blbým;

Za šíleného nebo za blbého pokládán býti může jenom ten, kdo po bedlivém vyšetření svého chování a po vyslyšení lékařů od soudu též k tomu nařízených za takového právně byl prohlášen. Za marnotratníka však má soud prohlásiti toho, o němž k oznámení u soudu učiněnému a po vykonaném vyšetření na jevo přijde, že jméni své nerozvážně mrhá, a smluvami o půjčky, budě svévolně nebo se škodným výminkami činěnými sebe neb rodinu svou na budouenosť v nouzi vydává. V té i oné případnosti budiž právní prohlášení obecně oznámeno.

§. 274.

c) marnotratni-
kům;

Co se týče osob nenarozených, zřízen budě zástupce bud potomstvu vůbec, nebo plodu v životě mateřském již

počatému (§. 22). V oné případnosti zástupce o to pečuj, aby potomstvo v pozůstatlosti jemu určené nebylo zkráceno; v případnosti této pak, aby se dítěti posud nenarozenému práva zachovala.

§. 275.

Hluchoněmí, když jsou spolu blbí, chovají se vždy pod poručenstvím; jsouli ale, jdoucí do dvacátého páteho roku, k tomu spůsobni, aby věci své sami si spravovali, nebudíž jim mimo vůli jejich opatrovník zřizován; toliko před soud nechť nikdy bez zástupce nepřicházejí.

§. 276.

Osobám nepřítomným nebo účastníkům nějakého jednání, jichž soud toho času ještě nezná, jmenován bud opatrovník tehda, když nezůstavili rádného zástupce, bez něhož by práva jejich prodléním v nebezpečenství přišla, anebo něčí práva v běhu svém byla stavena. Jestli vědomo, kde nepřítomný se zdržuje, dej mu opatrovník věděti, jak věci jeho se mají, a neníli nie jiného opatřeno, pečuj o ně jako o věci nezletilého.

§. 277.

Jestli tu vše, čeho zákon v §. 24. k tomu vyhledává, a žádáli kdo dle toho, aby nepřítomný byl právně za mrtvého prohlášen, má soud nepřítomnému nejprve opatrovníka jmenovati, a potom jej ediktem obeslati, aby se do roka dostavil, sice, nepřišelli by do toho času, nebo nedali by soudu jiným spůsobem věděti, že jest na živě, že ho soud za mrtvého prohlásí.

§. 278.

Den, kteréhož prohlášení za mrtvého právní moc nabude, pokládá se v právích za den smrti nepřítomného; proto však, že byl nepřítomný prohlášen za mrtvého, může se nieméně důkaz vésti, že zemřel dříve nebo poz-

e) hluchoně-
mým;

d) osobám ne-
přítomným a
neznámým
účastníkům
nějakého je-
dnání;

2

Kapi

Kapi

Kapi

Kapi

co trestancum.

ději; anebo že jest ještě na živě. Provedeli se důkaz takový, jest se k tomu, kdo mocí právního za mrtvého prohlášení nějakou majetnost v držení ujal, zachovati tak, jako k jinému držiteli bezelstnému.

§. 279.

Zločinci do nejtěžšího nebo těžkého žaláře odsouzenému zřízen buď opatrovník, když má jmění nějaké, které by trestem déle trvajícím škodu vzítí mohlo.

§. 280.

Kdo má zřizovati opatrovníka.

Soud, jemuž přísluší zřizovati poručníka, má vůbec s touž opatrnosti a podlé týchž pravidel zřizovati také opatrovníka. Jestli ale činiti o spravování věci neb záležitosti nějaké, ježto náleží k soudu jinému, budiž od tohoto soudu také opatrovník zřízen.

§. 281.

Kdo se může z opatrovnictví omluviti.

Kdo má vlastnosti, kterých potřebí k poručenství, může také na se vzítí opatrovnictví. Také mají v příčině opatrovnictví platnost též omluvy a táz práva přednější, jako v příčině poručenství.

§. 282.

Jaká práva a jaké povinnosti má opatrovník.

Práva a povinnosti opatrovníků, kteří mají buď jen o správu majetnosti, nebo zaroveň i o osobu opatrovance svého pečovati, uvažovány budě dle toho, co o tom nařízeno poručníkům.

§. 283.

Kdy opatrovnictví přestává.

Opatrovnictví přestává, když práce opatrovníkovi svěřené se skončí, aneb, když pominou příčiny, pro které opatovanec nemohl věcí svých spravovati. Zdali šílený nebo blbý zase zdravého rozumu nabyl, anebo zdali marnotratník důkladně a trvale se napravil, rozhodnuto budiž po bedlivém vyšetření okolnosti, z delší zkušenosti,

a v oné případnosti zaroveň ze svědectví lékařů k vyšetření toho od soudu nařízených.

§. 284.

Opatrnosti zvláštní, kterých šetřiti jest v příčině poručenství a opatrovnictví stavu sedlského, zavírají se v zá-

Co zvláštního nařízeno v příčině stavu sedlského.